PŘEKROČEN ZENIT ...

ORNÉ VYDÁNÍ
BÁSNICKÝCH SPISŮ
JAROSLAVA VRCHLICKÉHO

PŘEKROČEN ZENIT...

BÁSNĚ

JAROSLAVA VRCHLICKÉHO.

(1898—1899.)

V PRAZE.
TISKEM A NÁKLADEM J. OTTY.

LIBRARY
SEP 22 1966
UNIVERSITY OF TORONTO

Své matce.

Tak myslívám si, matko moje milá,
co já kdy snil, že všecko Ty jsi snila,
však neřekla's to — život nedal tomu,
až já se vyskyt', z Tebe vzrostlý, silný,
až já jsem nahléd' v duše Tvojí dílny
a vyslovil to — v echo komu, komu?

Jen jestli doveď jsem vše vysloviti,
čím plálo, kvetlo, smálo se Tvé žití,
ať v tónu fletny nebo v třesku hromu,
to jedno, matko, vím, co jsem kdy zpíval,
z dna duše bylo Tvé, já tam se díval —
Jak včela z luk, teď nesu vše Ti domů.

I.

CESTAMI A PĚŠINAMI.

Píseň.

Orlové sídlí na horách.
Pěnice bydlí v údolí,
a co je bol a vztek a strach,
a co je křídel velký vzmach,
je nebolí.

O pouhou píseň nejde tu,
jež rhythmem známým hlaholí . . .
Jen orel stihne kometu,
blesk světla vírem v přeletu
jej neskolí.

Cestou.

I.

Tak jedeme a jedem nocí a tmou,
kol rachot zní temně a hluše;
kdes v neznámu tkvíme zakrytí mhou,
taj před námi, vzpomínky za námi jdou —
Teď čas je účtovat, duše!

Teď náraz jen jeden, jsme hotovi s vším,
a s Bohem vše illuse, touhy!
A všecko to splyne v praskot a dým,
ba ani té písně prostičký rým
nedozní — vše tu sen pouhý!

Tak do ruky osudu hodíme hned
bez rozvahy žití své celé,
jak slepí se vrhneme v šílený let,
a jedeme, jedem, nelze víc zpět,
do noci pusté a stmělé!

Od věčnosti, pověz, co dělí nás?
Vše náhodě svěříme snadno.
Jen křivý pohyb teď, divoký ráz,
vše tříští je, zmarem — jestli kdy čas,
své duše teď pohledni na dno.

Teď účtujme klidně. Dobro, zlo tam,
byl's třtinou mdlou mezi nimi.
Chtěl's dobro vždy — ale propadal's tmám;
jen do pláště hal se, zbyl jsi tu sám,
v déšť jisker sám mezi dýmy!

Jen účtuj bez klamu s duší svou teď!
Zda ráno vystoupíš v zdraví?
Zříš vagonů tříšť a hnátů kol změť —
Teď chvíle ta, pravou dát odpověď,
v dlaň náhody vržen, míč pravý!

Teď účtuj! Vyjdeš-li z účtů těch čist
před svědomím, Bohem a právem,
jak pozdravíš v středu neznámých míst
ten stroje ostrý a veselý hvizd
kdes v jitra svítání mhavém!

II.

Dojeli jsme po divoké jízdě.
V keři pták si čechral křídla v hnízdě,
mlha nad horami v dálku táhla,
sledním cárem do stanice sáhla.
Vše tu ospalé a ještě klímá,
cinkot telegrafu zní a dřímá,
vlaku svítilny jen matně planou,
chef se mihne, rudou čapku stranou.
Stanem chvilku, a již vlak zas hvízdá.
Výkřik vzadu a již volná jízda
rozpoutává let svůj — jedem dále.
Proč mé oko stihlo nenadále
v malé zahrádce tam děvče státi?
Proč k ní pohled můj se ještě vrátí?
Útlá, plavovlasá, rozespalá
květiny tam svoje zalévala,
k vlaku zrak svůj nepozvedla ani . . .

A my dále hřmíme pustou plání . . .

III.

Pláň mizí. Z obou stran úbočí
 hor nových příkře se zvedá;
dva obři tak na sebe útočí,
 vlak skrze ně cestu si hledá.

Kraj tichý, v azuru skřivánek
 jak živý zvonek se třese!
Mře kdesi za námi červánek . . .
 Co nové jitro nám nese?

A lesy a údolí, na stráni chrám,
 a dole ručej a píla — —
a jedeme, život vře tudy a tam,
 ó cítíš, co jeho jest síla?

V mih jediný splývají kol zraků tvých
 tu strom, tam tyče a dráty,
na skále hřbitov jak přelud se mih',
 jen mhou blysk kříž jeho zlatý!

Tu vesnička stulena pod skalin svah,
 jak zapadlá do mlh se skrývá.
tu stádo a pasák u pustých drah
 zří za námi v dál a si zpívá . . .

Tu město z pohádky, nad ním ční hrad,
  jak přilepen ke skále visí.
Zde chtěl bys žíti, neznámý, rád
  a spokojen, šťasten jak kdysi!

Však dále a dále jízda tě rve,
  kraj za krajem bleskne — a mizí . . .
tu cítíš, nemáš-li ráj v duši své,
  jak všecko to cizí, ach cizí!

IV.

Sen vymnul jsem z očí umdlených...
V kraj ranní zřel jsem v paprscích,
jak třáslo se mladé kol světlo,
v něm kolem vše pučelo, květlo!

V své kupé vrátit jsem se chtěl,
tu z chodby v sousední jsem zřel,
dva muži v středu tam stáli,
mně vskutku věštci se zdáli.

Ve dlouhých, černých talárech
je zlatil první slunce žeh,
tvář stará a tvář mladá . . .
V kštic zlato hojný vous padá.

Na hlavách závin pestrých stuh,
se klonil tiše k druhu druh;
řemínky v šepotání
pouštěli vyzáblou dlaní.

Co splývalo v tom s jejich úst,
já nevím — Ale síla, vzrůst
a svěžest a naděje celá!
Jen vím, má duše se chvěla!

Syn doby, která nevěří,
já v chodby se tulil zášeří,
je mdlými stopoval zraky . . .
S rabíny modlil se taky.

Večernici.

Hvězdo míru, kolikrát
svítila jsi v moje trudy;
za mnou jsou již všecky bludy,
všední vír a shon a chvat,
dnes chci pouze tiše spát!

Sviť mi do snů! Nechci víc.
V paprsků svých sladkém reji
nad znaveným jak se schvějí,
jedinou a drahou líc
vklouzli do mých zřítelnic!

Jsem jako dítě . . .

Jsem jako dítě, které v lesním svahu
si do džbánečku jahod natrhalo
a domů spěchá radost udělati
svým bratříčkům i sestrám, dobré matce.
Však dítě vyšlo za samého chládku
a v pravé poledne se nyní vrací,
tu sedne příkrou cestou ve úvoze
a vezme jahodu, jen jednu malou,
tu nejmenší — ó Bože, vždyť tak láká!
A vezme druhou, třetí — kus jde dále
a sedne zase kdesi u pramene,
jenž skrytý v olších kouzlaplně zpívá
a vezme čtvrtou — Bože, jak jsou sladké!
Jak chladí v tomto žáru! Plnou hrstí
již nabírá, až perly jeho zoubků
v nach jahod svítí purpurovou šťavou.
A kráčí dál a slunce připaluje
a chata rodná ještě za tím svahem,
ten slézti dlužno dřív, by posilnilo
se na cestu, zas plnou hrstí bere.
Pak utíká, jak hořelo by za ním,
a v potu, u prahu když chaty stojí,
tu s hrůzou vidí — že je džbánek prázdný.

Jiná píseň.

A co jsem více na světě
než ptáče v plachém odletě
vždy dál do cizích krajů,
tu sednu a tam zobnu květ,
a loutna je mi celý svět,
na kterou zpitý hraju.

Kam odletím — to nevím sám.
Zřím jedno božství tu i tam
a z plných pór je ssaju,
mám v srdci zář a v duši lesk,
však v písni bolný, dlouhý stesk
všech nepoznaných rájů.

Novému jaru.

Mne nepřekvapíš fialkami
ni svěží prškou dubnovou,
ni tichým jasem nad horami,
jenž věští krásné dny,
ni konvalinek vonným dechem,
ni drozda písní, jejím echem,
ni šípků zdobou nachovou
to vše jsou sny, ach sny, ach sny!

Jdu klidný tím, tak bylo, bude,
mne nepřesvědčí máje háv,
to plání bílé, modré, rudé,
ni větví pupeny,
tak musí to být od jakživa,
ten zákon olše zná i jíva,
to přírody je věčný stav,
co sníme my, jsou sny, ach sny!

Lkám o jedno, své nech si divy,
svá kouzla, půvab svůj i čár,
ty všecky krásné masky, lživý
ten zjevů řetěz bezedný,
jen mrtvé oživ srdce jedno,
v němž beznaděj a chlad a ledno,
v němž pouze přízrak mar —
Vše ostatní jsou sny, ach sny!

Jaro na vsi.

Hloh a šípek kolem čela,
jas a vůni kolem těla,
v rozpacích a rozechvělá,
jakoby se zdráhat chtěla,
na zápraží české vísky
mladá Vesna stála;
Bože, ač tu květen blízký,
vejít dal se bála.

Chtěla k horám, k lesům zpátky
zadními zas couvnout vrátky,
v pršce, v stříbru jinovatky
zapříti sen máje sladký.
Co tak snivě přemýšlela
v stínů starých stromů,
bilo deset, mládež spěla
ze školy již domů.

Zraky jiskra, tváře svěží,
mladosti pel na nich leží;
jak to cupe, jak to běží,
hříbata jak bez otěží!
Jak je Vesna uviděla
s vlasem tmavým, rusým,
usmála se, k sobě děla:
»K vůli těm dál musím!«

Dva letní motivy.

I.

V poledne.

V těžký úpal červencový
rozsáhlý park jen se ztápí,
nepohne van buků krovy,
v dálce hvozd sní v zlaté kápi.

Tato z lehké mlhy stkána
sluncem prozářená celá
zdá se třásti, rosa rána
jakby se v ní spita chvěla.

Pod vějíři starých tisů
sedím, zrakem roztržitě
stíhám obrys vížek, vlysů
skrze větví husté sítě.

Zámek spí — vše žalusie
jako víčka očí domu,
které těžký spánek kryje,
míhají se krajkou stromů.

Ani kočár v rychlém trysku
nezahrčí alejemi,
ani kroky nezní v písku,
lístek nezakrouží k zemi.

Ani v korridorech kroku,
na verandě ani ruchu;
fata morgana tak oku
zjevuje se v čistém vzduchu.

Nezacvrčí koník v trávě,
nezabzučí včela mezí,
bez hnutí ční v zkvetlé slávě
na svých thyrsech velké slezy.

Mrtvé ticho! Jak den parný
v tekutou vše lávu taví!
V poušť tu vpadli od švýcarny
drsným skřekem bílí pávi.

II.

Leknín.

Na jezeře jediný květ bílý,
leknínu květ opuštěn se chýlí,
jakby koketoval s temnou plochou,
ve které se březový háj třese,
staré Pomony je zdoben sochou,
která v klínu podkasaném nese
plody omšené a rozvětralé.
Slunce stoupá a žhne neustále,
a v tom lesku, v světla zářném moři
jakby Narciss nad zrcadlem nyvý
leknín roztoužený, čistý, snivý
v bílý plamen víc a více hoří . . .

Po lektuře básní Viktora Huga.

Vším ztruděn, znuděn po letech Tvou knihu
jsem otevřel a jako v okamihu
vše spadlo s duše, co ji rvalo hřeby.
Já čet' a čet' a zřel v tvář jasnou nebi,
tož nebi svého mládí, s touhou vřele
kdy verš Tvůj překládal jsem neuměle,
to byly jiné, lepší stokrát časy!
Já čet' a čet' a vlhly moje řasy,
a jak jsem nazpět v minulost se díval,
tu pramen zapadlý již opět zpíval,
les šuměl, vítal mech krok chodce bludný
po takém doušku z bezedné Tvé studny . . .

Sváteční chvíle.

Tak dávno mi nebylo jako dnes,
klid svatvečera v duši mou se snes'.

Tak přišel tiše jako dech a sen
a srdce každý kout jím vyzlacen.

Tak přišel náhle jako tichý van,
jenž do zkvetlých leh' růží ze všech stran.

Ty rány mého srdce růže jsou,
dnes všecky hoří nachu záplavou.

I zvony slyším v ztichlou bolest znít —
a je to posvátný a divný cit.

Tak z dálky, dumně, snivě, před lety
jak plavcům zněly z trosek Viňety.

V mou bolest odkud tento úkoj vpad'
s tím tichem spících lesů, niv a lad?

S tím vánkem míru, který teplý tak,
že pod ním k ptáku stulen v hnízdě pták,

A na šípku se lístek nezlomí?
Vím, z čistého vstal mého svědomí.

Píseň starcova.

Co ještě počít mohu?
Den každý darován,
vše odevzdám již Bohu,
ne já, on všeho pán.

Z illusí mládí pýří
kol těká v atomech
a vítr zlý v něm hýří,
a je to zhouby dech.

Já stulím se a stajím,
ať noc je, ať je den,
již věřím pouze bájím,
mně v skutku život — sen.

A dá-li úsměv milý
a drahé ruky stisk,
dík nebi za tu chvíli,
dík nebi za ten zisk.

Vždyť až v hrob hlavu složím,
ni to mít nebudu,
můj rov zaroste hložím . . .
Nač klnout osudu?

A tak, co počít mohu?
Den každý darován;
poslední zpívám slohu
již tich a odevzdán.

A zajdu v šeré stíny
sám šerý, matný stín,
kam? Zda-li ve svět jiný? —
Ach, vše jest z pavučin!

Po lektuře divanu Jehudy Haleviho.

Duše, zpitá Bohem svým,
jíž svět nebyl tajemstvím,
věštec, mudřec v sporu v tobě,
jemuž klíčil život v hrobě,
který v žití viděl hrob.
Lidu svého z bědných dob
výkřiku ty zosobnělý,
obsáhlý jak vesmír celý!
Boha věčný žaltáři!
Apoštole, trpiteli,
sladkých rhythmů kováři!
Poutníku a mysliteli,
dojmů, vznětů rybáři,
zlatá včelo, ohni vřelý,
ve snů říši vladaři!
Kde zvuk, jenž by nebyl tvým?
Barva na tvé paletě
k povzletu i odvetě
která chybí? — V mrak a dým
jak tvář halí cherubim
pod pohledem Boha svého,
Tebe ze všech jediného
slyším v hloubi zmítaného
srdce znít a s Tebou zním.

Nirvana.

Na cestách svých jsem zapaď v hlubou strž
kde uzavřené v kruhu balvany
zeď tkaly neprostupnou dokola,
jak uzamčen by světu tento kout.
Po černé hlati basaltových tesů
se svíjel dolů, zmije stříbrná,
zdroj skalní, k němuž jako na besedu
si sedla tíseň thují, olší, lísek,
v jichž šero jasmín zářné hvězdy tkal
do změti floxů, slezů, nočních fijal,
jichž vůně mdlá v sen lehce ukájí.
Brouk během, letem nezčeřila voda
to ticho kol a motýl pestrokřídlý
jak ode stvolu odtržený květ
se feerickým letem jak v snu mihnul,
však ani vlnkou vzduchu neotřás',
jenž zdál se státi v slunci poledním
jak neprostupná, zlatem prozářená
a jemně stkaná clona — za níž Bůh!
Nesmírný azur, jak číš zvrácená
dnem tyrkyrsovým dolů, jen se třás',
nad černými skal hroty jako bod
kýs' velký pták s rozpjatým křídlem stál.
A ticho bylo velké, příšerné
a hlubé tak, že odloupnutý štěrk
pod nohou kozy, která v čilimníku

a kručince se pásla nade mnou,
zněl jako hlahol vzdáleného hromu,
jak dopadal se zvolna odrážeje
od srázu k srázu . . .

Seděl jsem a snil.
Bez mety určité sny moje letly,
ne motýlů rej a ne zástup vran,
však neurčité byly jako tíseň
larv, v kterých dříme hmyzu budoucnost,
a znikly brzy v dálce, v azuru,
té obrácené číši tyrkysové,
bez sledu zmizely . . . kol zlata mlha,
jak z oné vzdušné clony utkána,
za kterou Boha přítomnost jsem tušil,
má zatopila víčka a já cítil,
jak z bytosti mé zvolna odloupává
se cosi, co tam posud cizí bylo,
jak lehčím stávám se a nevím čím.
Vše prchlo někam. Lásky nebylo,
ni záští, výčitek, i svědomí
syk dotěrný spal spitý vůní fial
a keřů výdechem, a jak ten štěrk
se odloupává s boků příkrých skal,
tak cosi padalo též s duše mojí,
vše liché cetky, hluché škváry v hloub.
Mně bylo, jak bych s touto skalou srost',
o kterou opřen byl jsem, noha moje
jak vzrůstala by v černou prsť a mech
a polních zvonců modré kalichy
jak oči patřily v můj zrak, jenž strnul
v bod jeden upřen. Krve koloběh
se zastavil jak vlna pod ledem,

tluk srdce ustal, smysly jala noc
tak chladná, konejšivá, útulná,
zkad vzešlo všecko . . . jen ta zlatá mlha
vln vzduchových, za níž jsem Boha tušil,
se chvěla kol a v chvění tom jsem cítil
vlát duši světa řkoucí: Já jsem Bůh!

Jeleni říjí.

Jak v snění kráčím zvlhlým mechem,
jak duch bdí měsíc nad horou,
v dál slouchám s utajeným dechem . . .
cos duní z dálky oborou.

Teď blíže, blíže řev to táhlý,
neznámé zvuky v jediný
se shlukly, v srdce hvozdu sáhly,
až buk se zachvěl s modříny.

V tom zvuku vášeň, vzdor a síla
a smutek zas a beznaděj;
jak duše má jej lačná pila,
jak po letech já poznal jej.

Jak divoce ten zvuk se vrývá
do šerých lesů mlčení,
v něm předtucha zní bojů divá,
ó znám to, říjí jeleni!

Druh z dálky odpovídá druhu
skrz mlhy neprostupnou zeď
a brzy chví se všecko v kruhu
a za výzvem jde odpověď.

Mně zdá se, v mlze mořem pluji
kam's v dálku — lodní píšťaly
zní blíž teď, teď se odchylují,
jich slyším drsné signaly.

I v těch zní podobného cosi:
vzlyk touhy, vášeň, vzdor a sten,
zmar, který hrozí, strach, jenž prosí,
já slouchám dojat, udiven.

Teď spojily se různé hlasy,
sbor jediný řve oborou,
chví modřín se i travin řasy,
jak duch bdí měsíc nad horou . . .

Podzimní hudba.

Ty v starém parku rozbité vázy,
kam žluté listí severák hází,
žal nejlíp znají jeseně mroucí,
v němž slyšet srdce přírody tlouci.

Tu cítíš, vše jak málo má ceny,
jak branou žití ve zmar se vchází,
na puklé číše, na mrtvé ženy
myslíš, jak všeho zde negace hrází.

Ach, v starém parku rozbité vázy!
Vy mrtví v ňadrech lilie brouci!
Vy zdraná křídla motýlů skvoucí!
Jak branou žití ve zmar se vchází!

Jak chladný vítr, keři jenž svistí,
a rudé a žluté a žíhané listí
se vzdechem, vzlykem a se zlostí hází
v ty v starém parku rozbité vázy . .

*

Já chtěl bych podvečer, kdy všecko do tmy splývá
a vicher v alejích kdy třese kaštany,
kdy píseň sychravou si lady jeseň zpívá,
stát parku u dveří jak žebrák sedraný.

A jedné, jediné, jež tady půjde kolem,
na čelo hoditi list jeden jeseně,
jí pohlédnouti v tvář a prchnout mhavým polem,
se vrhnout do trávy a plakat šíleně . . .

---

*

Rondeau monotonní.

Kde břeh, se ptáš? Jak vlny divě ječí!
Ten před Madonnou v tiché prosbě klečí,
ten Mamonovy nohy chytá v křeči
a tomu vše jest nástrahou a léčí.
Kde břeh?

Až po smrti zvíš, kdo v té půtce větší,
kdo rval se slovy, či kdo rval se meči,
kdo podlehl, kdo povstal vítěz v seči —
Čas, Osud, Lásku v posled Smrt jen zléčí.

Jen Satyr hýká a jen koza mečí,
chlív teplý jest a venku nebezpečí.
Kam vrhneš se? Ó, fráse, slova, řeči!
Kde břeh?

II.

PŘERVAMI A SOUTĚSKAMI.

Mrtvým.

Vy mrtví soudruzi mladistvých chvil,
kam jste se poděli? Sám jsem tu zbyl
a dál se dívám
co jsou tu myšlenky, co je tu cit?
Vím, já jsem obelisk na poušti skryt,
vám ze sna zpívám.

To všecko, co pěji tu, chtěli jste říc'.
Mnohé snad líp než já, silněj a víc,
kdo za smrt může . . .
a tak vám do hrobu, co vaše jest,
házím tříšť rozbitých, zapadlých hvězd,
své bílé růže.

Když jednou . . .

Když jednou vře to zas a kypí
po dlouhé době v žilách všech,
ať květy jsou to, nebo šípy,
ó jen to vřít a pláti nech!

Snad jedno bude trsem růží
a druhé pouze bzukem včel,
a třetí — jak se sluší muži,
prak do čela tvých nepřátel.

Pohled zpět.

Ach, co jsme prožili, když na vše vzpomínáme!
Jak možno to, že všecko jsme to snesli?
Ó, naděj veslo jest, které se lehko láme . . .
Zlá plavba jest se zlomenými vesly.

Ach, co jsme prožili — a bylo svaté, ryzí
a všední zdá se být v života shonu.
Ach, oheň nadšení, jak brzy hasne, mizí . . .
a písně jsou jen vzdech puklého zvonu.

Ach, co jsme prožili! — A přec jen sílu novou
čerpáme ze všech muk, jež srdce draly . . .
Slyš kladiv podzemních třesk — Nová pouta kovou?
Co protrpěli jsme, je v dáli, ach, tak v dáli!

Píseň.

Něco puklo v srdci tvém
z lásky uražené,
cítíš, život ručejem
jak se v propast žene.

Něco puklo v srdci tvém
z lhostejnosti druha,
život cestou pralesem
a ta dlouhá, tuhá!

Něco puklo v srdci tvém
z naděje, jež klame,
život jesti břemenem,
které nepřendáme.

Něco puklo v srdci tvém
z práce zneuznané,
život jesti orkanem,
který v prázdno vane . . .

Ach, rozumět!

Shrň v dlaň svou časů dávných let —
jen rozumět!
Snad leccos, o čem sotva víš,
pak pochopíš.
A roků strázeň, roků hnět,
jen rozumět!
A když jsi ve všem konci blíž,
pak pochopíš!

Zda mám, zda smím?

Vše tady odkázal jsem tmám.
Zda mám
se vysloviti, bol stěsnati v rým
zda smím?

A zas to láká s písní ku hvězdám.
Zda mám
to právo mluvit, když jsem pohrd' vším?
Zda smím?

Ach, touhy! Snové! Illuse! Ach klam!
Zda mám
vás křísit? Hnouti srdce dědictvím?
Zda smím?

Ó spěte, spěte! Kde je vše to tam,
zda mám
vše zdepati? Jen jediný vím rým:
Zda smím?

Na španělský motiv.

Ký byl to hlas a co tu chtěl
v tom srdci zašlapaném?
A sladce tak a vábně zněl . . .
však srdce to již schvátil žel,
svým dávno není pánem!
to jako v cele žaláře
se tluče svoje o zdě,
ne do tmy mu ne do záře
pták v srdci zapěl pozdě.

Ó nech to být, ó nech to snít
v tom srdci zašlapaném,
jen pohleď jarní na pažit,
tam jeden prozpěv, jeden kmit,
vše plá tam vesny ránem;
však v srdci opak — noc a šeř
to v dum svých bloudí hvozdě,
jest největší to kletbou, věř,
pták v srdci zapěl pozdě!

Trochu moudrosti.

Jen v symbol ztaj, co rve tě zde a trápí,
jen v masku ukryj sfingy škleb a drápy.

Být přímý k všem se často nevyplatí,
mně milejší jsou nad titany svatí.

Nad giganty, již k nebi hřměli směle,
mně milejší jsou tiší trpitelé.

Když trpěli, věř, tím víc vzdorovali,
vždyť stejně supu srdce v oběť dali.

Ne s kletbou na rtech, umírali s hymnou,
a té si víc než kletby věky všimnou.

Cíl života.

Chtít nejlepší a třeba nedokázat,
bez odpovědi znova se zas tázat,
být vzhůru hozen a zas klesnout dolů,
přes vrchol blaha sletět v propast bolů,
vždy začínati stokrát oklamán,
být otrok činem a být vůlí pán,
se zmítat jak v začarovaném kruhu,
mít moci nárok, dělati však sluhu,
sám odmítnut otvírat dlaň svou všem,
stát klidný v bouři, ke urážce něm,
ráj zbájit si, kde o ráji sen zmizel,
a vítat klidně radost jako svízel,
zřít v cizím štěstí vlastní pohřbené,
pít z těchy, víry, lásky pramene
a po dobru zas toužit, jež svět nemá,
sta písní v hrudi, třeba ústa němá,
a usmát se, když nejvíc nevděk hněte
a vidět, z ran tvých co kol růží květe:
toť celý život — nevím, co víc chcete?!

———

Fadessa žití.

Den jeden jako druhý
jen práce, hořkost a trud,
jen klam a škraboška, blud
a za vším šedé pruhy . . .

Kde západ pozlacený
se tratí, splývá v šer . . .
Jak ztlumená hudba sfer
vzpomínka tklivá
zpívá
na objímání ženy . . .

Hudba duše.

Jaké tóny neurčité
z hlubiny se duše valí;
tato jezero je skryté
mezi stromy, mezi skály
  spí a dřímá . .
  Náhle z dáli
jako z hloubky něco hřímá

Je to zvuk či je to světlo,
duše sama ani neví,
leknínem to z hloubi zkvetlo
  jako fantom děvy
  celý bílý . . .
Slyšíš flétny zvuk a zpěvy?
Jako zmámen sloucháš chvíli . . .

Zmizelo to . . . Co to bylo?
Mlčky spí zas tůně stmělá . . .
Co tvé srdce obloudilo?
Chví se tvoje bytost celá,
  kol jen vůně
  mdlá a schvělá . . .
Táhne nad zrcadlem tůně.

A přec vytušils to v mžiku
z této hudby, z toho znění
píseň radosti a díků,
hlavy sklon a políbení...
V sladké tuše
krasší není
nic nad tuto hudbu duše...

Když stromy kvetly.

Tisíckrát jsem zapřel jaro v sobě,
nechtěl vidět ani třešně kvést,
za živa jsem sníti chtěl jak v hrobě,
a dnes mne zas vylákala k tobě,
   mladá Vesno,
pučící tvá první ratolest.

A já kráčel opět jako zpilý
girlandami zkvetlých stromů tvých;
zase v dumě mračná skráň se chýlí,
vrásky, které od zimy v ní zbyly,
   mladá Vesno,
tají ve tvých zlatých paprscích!

Hlubý oddech! Srdce zas je lvíče
třesoucí se první na kořist;
to mi udělaly petrklíče!
Staré touhy cítím, staré chtíče!
   mladá Vesno,
to mi udělal ten první list!

*

Kdož ví, až tu půjdu v podjeseni,
zda se budu tiše usmívat?
Všecko láká v lesku, rozkoš, pění...
sladké tuchy, melodické snění...
  mladá Vesno,
nebudu nic potom — proklínat?

Přesvědčení.

(Ghazel.)

Vše ztroskotáno, rozbito vše zas?
Jen poslouchej své duše vnitřní hlas.
Ať vlny divé nade vším se valí,
je valit nech, vše vyrovná tak čas.
Zřím tichou opět pláň a poledne
a jantar zlatem svítí z mořských řas,
a nad hlubinou vážné zvuky táhnou,
toť Vinetských je zvonů stříbrojas,
a oko vidí paláce a třídy
měst ztopených, zří plavce, jejichž vlas
lpí k skráním zbodaným ... však ticho kolem
a svátek v duši nebeský mír střás' ...
A přízrak zmizí — mír však v srdci zbude,
a hlava v dumě — přetížený klas.

Dnes . . .

Dnes půjdem smutně spat,
ach, smutně, tak smutně, tak smutně!
Kdos přišel srdce mi rvát . . .
mnich žalost v obžalob kutně.
To všecko mohlo jiné být,
když nemožno to v snu i cit
hleď zapomnít,
snad být musí tak nutně!
Dnes půjdem smutně, smutně spat,
ach smutně!

Intimní sloky.

Mám-li rozkvést ještě jednou,
ať se rty tvé ku mým zvednou!

Mám-li rozpučet se znova,
jednoho jen třeba slova.

Čekám stále — sotva vzdychnu —
Mlčíš — Nerozkvetu, ztichnu!

Ghazel skromného člověka.

Kdos o mne že se hádá?
Kdos o mne sny že spřádá?
Ó nevěř tomu jen!
To zdání jest neb maska,
však je-li za tím láska?
Ne, pouze lásky sen!
Tak úsměv pro každého
a naučení z něho
si vezmi v příští den.
Já za něco že stojím?
Já, jenž se sebe bojím?
Jak matný blud je ten!
Mne nechte ve životě
pavouka o samotě
lži nechci být víc plen!
Znám jedno jen a vidím,
a tam své kroky řídím,
sám světu utajen.
Vy vezměte si růže!
Mě soucit nepomůže,
vy růže — a já rmen!

Síla k žití.

Ach, stokrát zdrcena a stokrát sklána,
a stokrát zdeptána a oplakána,
rci, odkud vracíš se vždy nám?

Svit jitra dostačí a úsměv jara,
a zas to všecko svítí, plane, hárá,
a mrtvý Lazar dává výhost tmám.

A žíti! Žíti! Zas kol všecko volá,
pták, první květ, na vodě dálná kola . . .
Ach, cítím, žiju, když tě v srdci mám.

Psáno na první stránku knihy „Na sedmi strunách“.

Kdys tleskalo se písni mojí,
po chvále přišla lhostejnost,
dnes, kámen v ruce, řad jich stojí
a čeká, v očích jed a zlost.

Mne zprvu to vždy bolívalo,
však zvykli jsme si pomalu
já i má píseň: žádat málo
a srdcí padat na skálu.

Co platno? Budiž! Ať se stane!
To, písni, nesmí nás víc rvát,
duch času jak chce křídly vane —
zde jedno platí: vytrvat!

Zde mohlo bydlet štěstí.

Zde mohlo bydlet štěstí — proč jen ho není tu?
Ni jeho stín zde není a není soucitu.

Den po dnu šedobarvý se vlekne jako v tmách,
jak žlutá zrnka písku praděda ve sutkách.

A dopadnou-li zrnka, sutky se obrátí,
však ztracené v nich časy se nikdy nevrátí.

Zde mohlo bydlet štěstí a prchlo — proč a kam?
K těm přesýpacím stále jen patřím hodinám.

A písek padá, padá, vteřina za druhou,
a každá v spáry chytá mou duši ubohou.

A výsledek zde všeho zničené štěstí jest,
jak mohlo krásné býti! Proč uprchlo z mých cest?

Já každou svoji vinu oplakal tisíckrát,
však lhostejně se řine dav dnů mých v písku spád.

A v hlubinách čtu stínu i v jasu zenitu:
Zde mohlo bydlet štěstí. Proč jen ho není tu?

Pro život.

Nezavrhuj srdce lidské
ani to nejmenší, ani to nejbídnější,
to nejvíc zašlapané;
z každého krůpěj skane
tvé vlastní krve.

Tvé srdce je srdce všech
a srdce všech je tvé,
vás jeden zmítá vzdech,
bol společný vás rve,
vám jedna naděj kmitá
k dnu propastí, v tůň tmy,
co člověk můž, to chytá,
a vždycky víc než smí.

Svatého Grala miska
ve slavověnci hvězd,
zkad úkoj, těcha tryská,
věř, srdce lidské jest!
I k němu Andělové
se sletnou v půlnoci,
ten Něha, Soucit slove,
ten Vůle, pomoci.

Nezavrhuj srdce lidské
ani to nejmenší, ani to nejbídnější,
to nejvíc zašlapané,
z každého naposled
tvá vlastní krev skane!

Na citát z Byrona.

„Jedna z těch chvil, v nichž
osud koně přepřahá."

BYRON.

I já to cítím v této chvíli,
jak vozka Osud otěže
z mdlé ruky pustil beze síly
a koně mdlé již soutěže,
již dlouho hnali povoz žití
a kterým klesla odvaha,
za jiné v další hromobití
a dálku cesty přepřáhá.

Je z dálky slyším temně dusat...
cos bleskem šlehlo v pozdní šer...
Hoj, kterak teď as budem klusat,
vždyť oheň plá jim ze nozder,
jich hříva do tmy divě vlaje
a fosforným se leskem skví,
ti Adama též štvali z ráje —
ten Kletba, druhý Zoufalství!

Tak v kratší žití polovičku
se vrhnem s těmi, duše má,
když slepý Osud zadrh' kličku,
ó svěř se těm již oběma!
z nich netrpěliv každý frká —
za mrtvým štěstím jeden hled!
Smrt zakuklená povoz strká,
jest zapřáhnuto! Nyní v let!

Ballada zpívaná po zlé bouři.

To byla zlá bouř, chvěla námi
až třásli jsme se v základech!
Ji nastrojily pouhé klamy
a každý v síť jim hravě leh',
až svíral se nám v hrdle dech
na divoké té peřeji.
Dnes ticho... dozněl ston i vzdech —
Já spat jdu s novou nadějí.

Ve katastrofě hrozné dramy,
z níž stkán náš život po letech,
my vichřic šlehy, nocí tmami,
vždy vybředli jsme v úzkostech,
vždy silní v bojích, zápasech;
vždy u bran spásy veřejí
jsme stáli — starý plamen šleh' —
Já spat jdu s novou nadějí.

Jak tobě láska sílu dá mi,
že co jsme snili v sladkých snech
všech úzkostí nad hlubinami
vzplá hvězdou ve paprsků stech.

Jen lásce v srdci vzpláti nech!
a poznovu se zaskvějí
vše slzy v zářných brillantech —
Já spat jdu s novou nadějí.

Poslání.

Jak po dešti je svěží mech
a jak se ptáci rozpějí,
co lásky kane se hvězd všech! —
Já spat jdu v nové naději.

Sýček.

Někde sýček zaskuhral,
nocí se to neslo dál,
byl v tom velký, velký žal.

Jedna nota — kdo ji chyť? —
rozvířila ve mně cit,
nemoh' jsem se utišit.

Jedna nota, noci hlas.
Sýčka máme každý v nás.
Jak jej přehlušit? Zní zas.

Jedna nota. — Ať si zní,
celý žití taj spí v ní,
první vzlyk — i poslední.

---

*

Až . . .

Až hadů syk a vlčic řev
kdys dozní nad mou hlavou,
co zbude po mně? Zpěv, jen zpěv
a to, co zve se slávou.

Můž' těchou být: — je shltí zem
a zpěv můj bude zníti?
Co platno mi, když v boji zlém
jsem s nimi zmrhal žití!

Jiná píseň.

Já zapřeď se v kukli svých snů
a nechal dny kol sebe jít,
však řadou těch únavných dnů,
vzlét' z červa motýl — můj cit.

Ó na květech se houpej,
motýlku můj!
a v čistý azur stoupej,
svět je tvůj!

Já klesl v podmořskou tůni
do tichých Lethejských pěn,
při mořských lilií vůni
se hránil v píseň — můj sen.

Ó na květech se houpej,
motýlku můj!
a v čistý azur stoupej,
svět je tvůj!

Já v skálu předsudků zapaď
jak muška ve jantar,
já viděl tragický západ,
teď vidím jitra žár.

Ó na květech se houpej,
motýlku můj!
a v čistý azur stoupej,
svět je tvůj!

Modlím se . . .

Modlím se, drahá, modlím za tě denně,
by srdce tvoje nepodlehlo změně,
by stejný zůstal jas tvé duše čistý
jak topas révy zčernalými listy
se prodírá a sladce oku kyne.
Zde na tom světě, kde vše mizí, hyne,
modlím se, drahá, modlím za tě denně,
by srdce tvoje nepodlehlo změně —
a modlitby již znát nebudu jiné . . .

V těch dlouhých večerech . . .

V těch dlouhých večerech, kdy srdce samo v sebe
jak ocúnový květ se tiše zavírá,
kdy příští neláká a upomínka zebe,
kdy naděj umírá;

Jak blaží básníka vzít starých zpěvů knihu,
ze starých pohárů to staré víno pít;
jak svět se promění na eden v okamihu,
jak poznáš, co je žít!

Ne v shonu efemer, jímž smysl žití zniká,
v němž zlaté nadšení si křídla otlouká,
v němž pomluv bídný jed kal v tvoje okno stříká,
dum pod leb věší pavouka;

Ne v planých starostech, ne v tom, co rve a nudí,
ne v prachu vyjetých a banalních již cest,
leč v sladké samotě, jež nový život budí,
blíž nebe a blíž hvězd!

Ó věř, tu rozlévá se teplo opět nitrem,
jak flétna z myrtoví zní, lásko! zas tvůj vzdech,
že strachem duch se chví, se nesetkat víc s jitrem
po takých večerech!

III.

JEPICE NAD VODOU.

Jepice nad vodou
podletí pohodou
tančí, se vznášejí,
kmitají, lítají,
jak radost s nadějí
mihnou se, splítají
a do vln peřejí
ve slzí ručeji
padají náhodou.
Touhy, sny, záhady,
illuse, nápady
jepice nad vodou!

Nová doba, milý synu,
heslo našla si v svém stínu:
boj to o život!
Nad telefon, elektriku
nejlepším jest, bez povyku
věř mi — kratiknot.

Z oběhu on dnes že zmizel,
proto v světě samá svízel,
samý shon a pot;
každý plamen výš se valí,
všecko sžehne, všecko spálí...
Kde jest kratiknot?

Svět kol hoří, všecko chytá,
jedna výheň obrovitá,
pravda — vážka vod;
kde plá svíčka, již se taví,
zlodějů má kolem davy,
nikde kratiknot!

Přežili jsme všelicos,
soused obut a já bos,
někam přec to přivedem —
Oba stejně v jednu zem.

Jedno přec bych vědět chtěl,
buď můj druh, buď nepřítel,
kdo líp na tom, jak chce los,
zda ten obutý či bos?

V shonu vřavě, tísni běd
v nic vše splyne naposled;
vyhraje jen virtuos,
ať byl obut, ať byl bos.

Pravda, pravda, milý hochu,
veliký jest mlýn,
svou tam nese každý trochu,
záři nebo stín.

Záře plane, stín se temní,
pravdu jen Bůh rozezná,
dav chce zář, stín chtějí jemní,
v něm jest hudba líbezná.

Co mám volit? Trochu záře,
kde plá nahý dívčí vděk,
jinak volím si los tmáře,
sladký v tmě jest polibek!

Ze staré jsem, hochu, školy,
ve staré mne škole nech,
na moderní vaše boly
mám již potrhaný měch.

Zvedni na mne kámen v poli,
ničím nepohneš v mých snech,
zpívám, hraju komukoli
v radosti i v úzkostech.

Dař mne růží nebo holí,
měj si pro mne škleb či vzdech,
ze staré jsem, hochu, školy,
ve staré mne škole nech.

Rhinoceros je to zvíře,
jemuž nejvíc závidím;
odolá, zda je to k víře,
kulí dešťům nejprudším.

Tuto vlastnost jeho vzácnou
Gautier již ocenil,
sám se resignací pracnou
v rhinocera proměnil.

Žel, mám k tomu jenom vůli,
na papíře hrdý hlas,
ale pod první již kulí
v srdce raněn klesám zas.

— —

Jak hodin hlas je podivný!
Hned přítulný, hned protivný.
V mou práci vlídně včera zněl,
dnes trpkost, z něho mám a žel.

Proč tak jest, bádám nadarmo.
Tak nálad klesat pod jarmo,
chabého ducha jeví jen.
Proč úkoj včera, dnes proč sten?

A co tak dumám, co tak sním,
ku srdci sáhnu, již to vím,
dle těchto hodin proměny
se řídí ony se stěny.

Efeméry nad řekou
v mhu se táhnou dalekou,
jest jich celý bílý mrak
od vody až do oblak.

Pár jich vítr zahnal v prsť
u břehu, pár v moji hrsť,
jiné klesly do vody
větrem, hříčkou náhody.

Co jsem chyt', vám podávám,
cítím efeméra sám,
patře v mlhu dalekou
věčna tichou nad řekou . . .

IV.

PARK U CESTY.

NOVÉ SONETY.

I.

Pozvání.

Pojď v zahrady mé, duše unavená,
plod nedám-li ti, dám ti aspoň stín,
kde vnořena svých vlastních do hlubin
snad uslyšíš, co v ňadrech kosmu stená.

Muž jaká záhada! Taj jaký žena!
Buď Sisyph, který jednou balvan zdvih',
zas proň se shýbá, když mu spadl v mih,
až ztichneš v sled jak ve zátoce pěna.

Pojď v zahrady mé, duše unavená,
a poznáš, vším jak vládne jeden duch
a sterou maskou jeho jak jest Změna!

Jak vše se svírá u jediný kruh,
ten Život zvi neb Smrt anebo Bůh —
Pojď v zahrady mé, duše unavená!

II.

Starý park.

Do lánů řepy k prašné silnici
jak básníka sen starý park se zdvihá,
pln koutů vlhkých, tmavý, bující
se kaštanů svých silhouettou míhá.

Tam vedro spadne s tebe, cesty tíha,
tam v květů okřeješ zas tisíci.
Tam ptáků, brouků, včel shon vířící
tě obklopí, taj ze všech koutů číhá.

Jak do prosy kus poesie vražen.
Ó dovedu se vmyslit, jak pán jeho
zde chodil asi spokojen a blažen!

Pár kroků dál a celá žití prosa,
zde plný úkoj, zapomnění všeho,
šept lásky sladký v ouško slán sub rosa.

II.

Voliéry.

Tak mezi zdí, jež břečtanem se halí,
a v středu platánů, jichž kůra šedá
se loupá stále, zřím je, ona bledá,
on s velkým jabot růžný markýz malý.

Před voliérami tu dlouho stáli
a zřeli, páv jak nádherný chvost zvedá,
jak čepejří se doupnák, neposeda
jak špaček vrtí se v rej neustálý.

»Zda nejsou srdce naše jak ti ptáci?«
Chtěl dvorným být a pronést slovo vtipné.
»Však dobře obehnat je mříží těsnou!«

Jen vzdychla ona. Jak když vosa štípne
ten vzdech jej boď. Již v kiosk s ní se ztrácí,
kde, čím dřív tím líp, v objetí si klesnou!

IV.

Po padesáti letech.

Do ohně taví se již slunce zlato
a hraje parku zrezavělou mříží,
jak obraz zvrácený park celý zhlíží
se v rybníku, jak maloval jej Watteau.

Až ke kiosku vede cesta tato,
kde Filis vzdala se mu bez obtíží
před půlstoletím — zvolna sem se plíží,
kdys Alkibiad a dnes moudrý Plato.

Vše kolem stejné jako v mládí snech,
táž duma stará v starých platanech,
faun nymfě v ucho šeptá tisíc ech!

Jen on je stařec chorý, zšedivělý...
Bůh ví, kde Filis — mládí sen tak skvělý...
a kiosk v břečtanu se ztrácí celý.

V.

Jindy a nyní.

Znal věru doby lepší park ten hustý,
kdy ekypaže cestami kol hřměly,
kdy lampiony, jež se v barvách skvěly,
při hvězdách vzplál i odlehlý kout pustý.

Kdy v hudbě serenad sladkými ústy
tu ve gondolách báje lásky zněly,
při štvanicích kdy táhlé rohy pěly
a v houští zněly plaché laně šusty.

Teď starý Triton zapad' v listí žlutém
a v zámku spuštěny jsou žalusie,
jen doupnák houká kdesi v zvuku dutém.

Jen chodec zbloudilý se tady mihne
neb hajný, jenž si oči rukou kryje
na čápů patře šik, jenž k jihu tihne.

VI.

Chrámek míru.

Na sloupech dórských na návrší malém
ční v dálku, zdá se, na chodce že kývá,
mech sedl na skuliny jeho zdiva,
sní jako báje ve rozkladu stálém.

Však v slunci jako luny pod opálem
soch řada z něj se tupým okem dívá,
sbor císařů, jimž nápis hymnu zpívá
vryt zlatem vybledlým dnes nad portálem.

Mír chtěli vrátit světu v bouří jeku.
Mír sami mají teď v tom chrámě míru,
zří klidně v dálku oči mramorové . . .

Zdá chodci se, že přešel Lethy řeku,
když sem se prodral ve komárů víru,
jen jestli mír se marnost všeho zove.

VII.

Hračky rokoka.

Jak miluji ty hračky rokoka!
Jsou jako oasy v tom parku starém,
jejž rozvíří jen husa divoká
v let trysknuvší nad louky suchoparem.

Sfinx! — Egyptský chrám s štítem, s vysoka
jenž zhlíží v tůň, kde zmírá slunce žárem,
květ zlatý rudbechie s divným tvarem,
sluj pod ním cenící se hluboká!

Kam šlápneš, mimosy se skleným květem
chví jako sny, v bahno se žába ztrácí
a komáři kol víří bujným letem.

A v lomenici bažantnice ptáci,
ač dřevění a černí živlů hnětem,
v sny lákají a v dumu, v meditaci!

VIII.

Viatiсum.

Za chlebem andělským jenž kráčet chceš
tou vřavou dne a věčným žití shonem,
ó duše barvou jata, každým tónem,
jak včela z všeho med svůj píti spěš!

Bys rozeznala záhy pravdu, lež,
se nedej sňatku mást ni pohřbu zvonem,
výš je tvůj cíl! Snad stojíš před svým skonem
dřív, andělský ten chléb než nalezneš!

Sta bublin před tebou se míhá kolem,
sta motýlů se honí po kvítí,
sta růží houpá vonným svojím stvolem!

To zdání vše! Tvá duše nasytí
se chlebem andělským jen jednou pouze,
snad ani v skutku ne — dík, jen když v touze!

IX.

Maska Satyra.

Tak utkvěla mi v mysli rozrušené
ta maska, v níž se řecký mramor smál,
ten ohyzda byl v posměchu svém král,
zřím posud kštice hlavy rozježené.

Skráň s růžky nízké sprosté čelo klene,
však v oku, svalech onen výsměch hrál,
jenž zapře vše spíš, nežli by se bál,
jenž pro kus hmoty věčnost zapomene!

A v cynismu svém jak jest graciosní!
Co počneš s ním, když chechtati se bude,
až lyry tvojí sladké zvuky dozní!

Až v číši víno vyvětrá ti rudé...
Smích nad vším nerozluští záhad hejna,
žal rovněž ne — a výslednice stejná!

X.

Símě bohů.

Když zazněl hlas, že mrtev velký Pan,
tu postrachem se zachvěla hloub země,
tu hrdý Olymp sklonil zpupné témě,
když s Zevem slední Satyr pochován.

Však nežli kříž vzplál u východních bran,
než z děsu vzkřísilo se lidské plémě,
již bohů velkých nesmrtelné sémě
v svět zpitý rozlilo se ze všech stran.

Žhne Apoll v slunci, stará Ceres kvílí
pod snopy klasů, v skalách Pan se směje
a z hroznů Dyonis dští drahokamy.

A žijí fauni, dryady a víly,
jsou pouze sloky velké epopeje,
jíž posluchači jsme my lidé sami.

XI.

Hymna Apollinovi.

Dne zlaté oko, z jakých hlubin as
z dna moře vznášíš se nad mlhy clonou,
v níž vrcholy hor, břehy proudů tonou,
by zlatým šípem sedral je tvůj jas?

Nad pláštěm jejich blýskneš zlatou sponou,
v číš jezer šlehneš zlatší nad topas,
bys v osení své diamanty střás'
svou kštici táhna po nich třpytnou, vonnou!

Ó Bože světla, šlehni v duši mou!
Vše roztav, co je spjato ledem, tmou!
Pnu k tobě ruce z touhy svojí bezdna!

Ó králi, pane! Z tvojich zřítelnic
jen jedna jiskra podá světla víc
než celá Selena i hloubka hvězdná!

XII.

Hod Bacchův.

Jej obnovujte v těžkých dobách vždycky,
kdy oko v slzí záplavě se ztrácí,
kdy bludné myšlenky jak tažní ptáci
vám hlásají, jak vratký osud lidský!

V čas dávný vžijte se zas homerický!
Buď vítán bohů kvas po tuhé práci,
ať modla všednosti se ve prach kácí
ve potlesk vašich dlaní frenetický!

Hle, ještě kvetou růže na zemi!
Hle, v čîších svítí zlatý boha mok,
na thyrsech nesvaď břečtan korybantův!

Nuž ověnčete skráně růžemi,
prs plný svítí, láká plný bok,
v rej vesele nechť v sykot sykofantův!

———

XIII

Eleusis.

Jak Solon kázal, Sofokles jak pěl:
Ó slavme tyto vážné, přísné taje!
V té dnešní noci kdoby nerad bděl,
v ní pro věčnost nám duše nejlíp zraje!

Ó hluboké a symbolické báje!
Zda chápete Demetry velký žel
za Persefonu? K bráně Hadu spěl
ve smutných hymnách magů vyznívaje!

»Ó třikrát blažení, kdo duchem zřeli
ta mysteria!« — Sofokles tak zpíval —
»než sejdou v Had, v nich pro ně život celý!«

A jako k zkvetlé lípě letí včely,
tak duší k nim se hrne lačných příval,
v taj nahlédnout, jenž jiným všem se stmíval.

XIV.

Pythagoras praví:

Z hvězd harmonie k uchu píseň slétá,
leč každý neslyší ji v světa vřavě,
jen k zasvěcené nachýlí se hlavě
a šeptá: Lad je základ kosmu, světa!

Myšlenka před ní klesne rychloletá,
král v purpuru a básník v svojí slávě
se zachví před tím hlasem, pronikavě
jenž hlásá: Lad je všeho cíl a meta!

Jak hvězdy sobě podávají ruku
ve svorných kruzích nekonečna mořem
a sbíhají se jednou ve souzvuku:

Tak žitím uštváni již a mdlí hořem
vy děti prachu, srdce jichž výš bijí,
se zpijte jednou všeho harmonií!

XV.

Parky.

Ty niti veď, ty přeď ji, ty ji střihni!
Tak bude to jak bylo od jakživa;
kdos vyšší ještě vám se v práci dívá,
jenž ke kvočně i k slunci praví: Líhni!

Jenž ku života hárající výhni
pln souzvuku svou věčnou hlavou kývá,
jenž básníku, jenž píseň lásky zpívá,
dí tleskaje mu: Jen si z plna přihni!

Jak miluji vás. přísné svaté sestry!
Ó pracujte dál na tom velkém stavu
na žití koberci, jenž v barvách pestrý!

Vím dobře, ta, jež nit již ustřihuje,
po straně šedou uklání svou hlavu
a konec první sestře podstrkuje.

XVI.

Samota Brahmanova.

Chtěl býti sám i zašel v pustý hvozd,
leč kakadu i opice, jež vříská,
mu překážely — leckde ze křoviska
se cenice i lkavý skalní drozd.

Výš zašel, kde jen třtina roste nízká,
však i zde chrášťal močálů byl host,
šel ještě dál až v bažin třasaviska,
jimž v kštici plál jen ranní rosy skvost!

Šel ještě dál k jezerům svatým výš,
chtěl ticho pít a samotu jen bezdnou,
však žitím vřela i jich modrá číš!

Kam ohleď se, stál život všady za ním,
do duše házel stopu jemu hvězdnou
a jitra růže vdechl jeho skráním.

XVII.

Obelisk.

Čněl v poušti věky. Karavana mnohá
šla kolem, sterý zrak se k němu vzpíral,
boj chvíli zuřil tu, rek mnohý zmíral,
v své pouti žízniv spěje v mečet boha.

Ční posud v poušti. Samum zlý jej šlohá,
jak před lety jej mořem písku týral,
jak pravěku syn k němu s úctou zíral,
zří k němu moderní, však um a vloha

Chtí rozluštiti písma divné háky,
jež smazáno půl, svůdněji tím kývá,
a čtou a čtou ty črty hieratické.

Tlum jeřábů se nese dále mraky,
on ční jak čněl, — ó marné snahy lidské,
když starým něm byl — vám víc nezazpívá!

XVIII.

Pyramidy.

V sny lidstva díváte se od pravěku.
vás Josefa snad bratři vystavěli,
mlh ranních trháte háv zrůžovělý
a v noci v hvězdnou vpíjíte se řeku.

Svou ostrou silhouettou, stín když stmělý
se pouští plíží v psů a hyen štěku,
když všecky hlasy k jitru oněměly,
čím hovoříte vy pak ku člověku?

Ten hledí k vám a divný žas ho jímá,
kýs cherub odpíná mu křídla mdloby,
jak na div zří k vám, kamenné vy básně!

Ví dobře, v jádru svém že jste jen hroby
a ptá se: Což jen v hrobech velkost dřímá
a z hrobů teprv vzrůstá divukrásně?

XIX.

Slunce a paprsky.

Co paprsků ze slunce letí kolem!
Jsou ony slunce? Nejsou a v nich přece
jest slunce, které rozlévá se polem
a zrcadlí se v majestátní řece.

Oř pod jich šípy vztyčí hrdé pléce
a snivý lotos zachvěje svým stvolem,
i duše z těla svého úzké klece
v nich zajásá svým unavená bolem.

Do slunce lidský nevnoří se zrak,
však paprsky ach, ty rád hltá, loká,
k nim zbožně zří jak po napití pták.

Na celé slunce zří jen skrze mrak;
Ó Kráso, neporaň svit mého oka,
jen paprsky tvé chytá chvějná sloka.

XX.

Mudrci a básníci.

Kdes po různu o sobě nevěděli
a neznali se v proudu věků ani,
nad čísly, tvary s zadumanou skrání
po celý život o samotě dleli.

Ve vyhnanství neb ve chudobě mřeli,
ten číší jedu, ten žoldáka zbraní,
a v životě tak jako v umírání
přes různé směry jednu pravdu dělí.

Kdes po různu o sobě nevěděli,
však cítili to velké, svaté plání,
v němž Věčna dech se na atomy děli.

Ať v úděl laur anebo hloží měli,
vždy jen co zvedá nad všecko, co raní,
jen co zde těší, melodicky pěli.

XXI.

Pramyšlenky.

Kdo snil vás první? Adam ve svém ráji,
nad lyrou Jubal či nad kovadlinou
snad Tubalkain? Ach, věky jdou a hynou,
vy pláte stejně legendou i bájí.

Pod klenbou Akademie zda stinnou
vás Plato — flétnistky co sladce hrají —
svým žákům vykládal? Či v závoj Maji
již vše jste tkaly první pavučinou?

Zda Pythagoras, Thales, Euklid
ryl v slupku hmoty, aby našel jádro,
zda slovo Homer zpíval, Orfej cit?

Ó prvky svaté! Vždycky lidské ňadro
se bude vámi chvíti tajeplně,
vás hvězda hvězdě dí a vlna vlně.

XXII.

Utopie.

Tak bylo vždy, když zdál se hynout svět,
když ztratila svá křídla poesie,
jež čerpala jen ze síly svůj vznět,
vždy lidstvo utíkalo v utopie.

Sen v lidském mozku nadšený vždy zkvet',
o šťastné zemi, kde se lépe žije,
o městech slunce bájil pěvců ret,
kde fenix z luny nové žití pije.

Snad i ta zvěst o Lotofagů zemi,
již šťastní tím jsou, vše že zapomněli,
je utopií Homerova mozku,

A Bruno, Morus s učni svými všemi,
když nemohli svět šťastným zříti celý,
se v sen svůj utekli jen, v štěstí trosku.

XXIII.

Poznání.

I největší před sebou bývá malý,
hřmí potlesk, prší laur a sláva světem
v svůj posoun duje, obsypá jej květem,
v tom o rub již se lidé postarali.

V ráz obra pídimužem udělali,
jenž za kus chleba svojim dře se dětem,
jenž závisti jsa neušetřen hnětem
zří královský plášť jak mu v cáry sdrali.

A všecko snésti lze. Ty změny masky
se střídají tak na osudu tváři,
že mudrc již se tomu nepodiví.

Kal setřese, prohlédne potlesk lživý.
Jen jedno jeho štěstí nejvíc maří:
Být malým pomluvou ve očích lásky.

XXIV.

Systémy.

Ze dna propastí až ku oblohy lemu
to jeden kaleidoskop zjevů jest,
taj ve všem číhá na tě u všech cest,
chceš chápat vše, chceš rozuměti všemu!

Slyš, školské moudrosti co hlásá zvěst!
Co šaška rolničky ku vtipu tvému,
ať vždy uspí tebe jejich chřest:
jen moudře všecko stkej si do systému!

Co v systém nehodí se — přítěž pouhá.
Dnes je to cit a zítra bude touha,
v sled poznání to docela se ztratí.

A svědomí a stud?! Ach, nač to k všemu?
Ty můžeš klidně před svým soudcem státi
řka: Pane, nešlo mi to do systému.

XXV.

Morálka.

V čem byl jsi zneuznán, vždy zapomeň!
v čem křivděno ti, přehlédni jen z krátka!
Můž' bleskem býti zachvácen snad peň,
však nikdy kořen, nikdy žití látka!

O cenu tvoji může býti hádka,
však o výsledku zprávu dá jen žeň,
ty mužně třímej pravdy pochodeň
výš, krása byla od věku tvá matka!

Nechť zašlapají, zdeptají tě mnozí,
to větším stalo se a byli bozi,
co, prachu červ, chceš v nejistotě, v mdlobě?

Ať hřmí to třeba i z nejdražší ruky
v tu vřavu, hluk, v ty žití nesouzvuky,
ti jedno stačit musí: Stačit sobě!

XXVI.

Hlas přírody.

Do myšlenek mých v starém parku tom
jež v hlubiny se věků zabírají,
na schodech pagod i v březovém háji
se v letních nocích často ozval hrom.

Tu větrem rozechvěn se pohnul strom,
tu třtina šeptla, sosny vzdychly v tají
a bludiště snů, kde se písně tkají,
hlas mocný rozhlaholil snětí dóm.

Hlas přírody to velký, triumfálný:
»Já jsem tu, plachý mžiku červe, ještě,
též se mnou účtuj ve své hlubé dumě!«

A slyším oddech lesů valný, dálný
jak zpívá paian věčný mocně, šumně,
co listím crčí husté kapky deště.

XXVII.

Na hrob rolníkův.

(Památce Heroutově.)

Pár honů za tím parkem, jenž se stmívá,
jak minulosti báj, tvůj rodný lán;
na úzké hroudě byl's tam rovněž pán,
v tvou práci dřív dnes v hrob tvůj skřivan zpívá.

Jak v park v lán řepy dojemně se dívá
a stejně nebes baldachýn, stem tkán
těch věčných hvězd, jež každá jako živá
v tvůj zřely statek mnohou bouří sdrán.

Teď vesnického života kde tiš,
jak v kryptě parku pán, ty, sedlák, spíš;
je stejně sladká vám ta míru číš!

Tvá tvrdá dlaň a hrubě mozolitá
jak jemná jeho tlí, co věkovitá
taj příroda svůj tká nám v taje skrytá!

XXVIII.

Exodus.

Já mnil, že k tobě nevrátím se více,
ó sonete, leč kouzlem tvým jsem jat.
Tak mechem křepčíc v lese do tenat
se bezstarostně chytí veveřice.

Tu pověst znáte, čárem zřítelnice
v svůj jícen láká ptáčky starý had,
nic lepší nejsem, jdu jak ptáče rád,
kde zrak tvůj kouzlí divů statisíce!

Ba, sonete, jsi roven chřestýši,
jak splítá kruhy své se pružně vlníš,
v čar tvého oka píseň pospíší.

Chřest rýmů tvých je sladkou ozvěnou,
kéž nenecháš jen, úkol svůj když splníš,
v čtenáře dlani — kůži staženou!

V.

Z DLAŽBY MĚST.

*

Noční cesta.

Kolem domů zamčených
nocí mlčícího města
když mne vede tichá cesta,
ptám se, co se děje v nich?

Tragedie, idylly,
hloupé frašky všedních shonů,
štěstí úsměv, skřeky stonů,
jež se v srdce zaryly!

Znám to a jdu tiše dál,
nejsem více než stín na zdi,
mračno, které nebe brázdí,
co mi cizí ples a žal?

Na svém dost mám a přec tmou
zamčené ty domy kolem
se svých dramat shonem, bolem
zasahují v duši mou.

A mně zdá se naposled
kolem života že jdeme,
zrovna tak, cos vědět chceme
a jsme na zdi stínů let . . .

- - ———

Histrion.

Jak chudák údy svoje kroutí
tam na provaze těžkou poutí,
jak oči v davu kolem točí,
mníš s lana spadne již neb skočí.

Však nad hlav tisícerých strží
on magickou se silou drží,
ve dlani bidlo krok svůj řídí,
jen to zří a ne zástup lidí.

A potlesk vítá-li jej záhy
před ukončením jeho dráhy,
on dolů nesmí ani stranou
svou tvář odvrátit malovanou.

Ni poděkovat v levo, pravo . . .
Jen bidlo v před a za ním hlavo!
Jen pevně noho v jistém kroku;
jeť jinak mrtev ve hluboku!

Až dole když jest, pak se sklání,
sta hubiček posílá dlaní,
tvář stáhne ve škleb hysterický
a potlesk hltá frenetický.

Však co si myslí — těžko říci!
Dnes tak a zítra s klidnou lící
v plen náhody svůj život sází,
ten potlesk, vím, jej v duši mrazí.

Jej v duchu zřím, okřídlen letí
ku ženě zpět a ku dítěti
a cítí, jak je v duši svato,
svůj život denně sázet za to!

Z ulice.

Byl pohřeb velikého muže z lidu,
to svátek davům, jednou za sto let
jim taký umře, aby za to stál.
Sta praporů a žerdí s nápisy,
tisíce černých stužek na rukávech,
a celý zástup — rozvlněné moře!...
Vše ulice kol pískem posypány
a obecní plyn zdarma rozsvícen,
jak bývá to, pak spolky, korporace,
sta hasičů a veteránů s hudbou
a výtečníků...

Na rozcestí ulic,
kde poslední byl rakvi výkrop dán,
a v rozchod poveleno zástupům,
stál hlouček mužů černě oděných,
z nich jeden třímal prapor zastřený
a tento hovor začal mezi nimi.

— Tak, večer, co?

— My jdem do Variété!

»To příliš zdlouhavá jest předehra,«
děl první na to, »pojďme na koňak
a potom k holkám.« —

Nezaslech' jsem víc!

Allegorie.

Nad psacím stolem vycpaný sup
rozpíná křídla — peří a trup.

U stolu básník sedí a píše . . .
Pták vycpaný k němu dolů zří tiše.

A stíhá myšlenku a stíhá rým.
Jak jsou si rovni, to dobře já vím.

Ten básník živý, ten vycpaný sup,
chceš je mít oba? — Jen si je kup!

Sup hl^edí dolů tak moudře a tiše
a básník pod ním píše a píše.

Malý román.

On měl ji rád. Však hlubším citem tím,
jenž nad flirt zvedá se a k jádru tíhne;
ji s celé duše poznal bohatstvím,
před kterým cynik i v svém ledu jihne.
Ji míti, zváti svou! Toť ideal!
Ji stopoval, za ní se všady bral,
jí básně, kytice a vše, jak víme...
Leč odhodlán, když náhle před ní stál,
jen usmál se a prál:
»Však my si o tom ještě promluvíme!«

Čas letí dál jak okřídlený oř,
svět mnoho od nás chce a v oběť jemu,
ty jiskro citu, utlum se a shoř,
ba v konec dlužno, odříkati všemu.
Sta jiných zájmů, zápasů a snah,
pak nevěděl též, kterak jí byl drah',
co v jejím srdci pro něj skryto dříme;
vždy nerozhodný jako na vahách
se usmál a děl: »Ach,
však my si o tom ještě promluvíme!«

Tu v únoru, byl právě karneval,
on z plesu unaven již domů přišel,
své našel dopisy — leč teď se bál,
je otevřít, až zítra! Sotva slyšel
hlas tajný v srdci... Nebyla tam dnes,
leč příští týden bude jiný ples,
tam bude snad — tam ve zpovědi přímé
jí poví všecko, co jen pro ni nes'...
Dnes více ani hles,
však my si o tom ještě promluvíme!

A prchl rok a nad hrobem stál již,
nad jejím hrobem, tak to přišlo rázem,
a viděl věnce jen a z kovu kříž
a listí v jeseni se chvící na zem.
Sám v kštici sníh nad jejím hrobem stál
a nevěděl to, jen se v žalu ptal:
»Kam vichrem spějeme a co tu víme!«
A cítil v srdci svém jak velký žal
a škleb, jenž z něho vál:
Však my si o tom ještě promluvíme!

Jiný román.

Já znal je oba, jak se trápili
pro chimeru a samou lež,
z poháru štěstí jen se napili,
a osud před nimi jak strmá věž.

A neměli víc síly vzdorovat,
ó hrozné, marné boje zoufalé!
Kdes v dáli zřeli maják jasně plát,
než oni v moři — maják na skále.

Svit jeho chvějný zřeli, dokola
však divoce se vlny lámaly,
kdo ruky podá, v pomoc zavolá,
když sami se tak hrozně klamali?

Zda udrží se nad tou propastí,
co písní svou si myslíš, básníku?
Proč mlčíš, ač k nim pln jsi účasti?
Vím, znáš těch spodních proudů tragiku.

Ty vždy se vzepnou, vždy vše rozdrtí,
i vůli, snahu, k spáse, k blahu vzlet.
Tak zápasiti budou do smrti
a kol nich dál svou drahou půjde svět...

Romance.

Krysař z Hammeln, v poesii
vůbec známý pán,
krysy lákal, ať se svíjí,
bizarní svou melodií
městem, v luh i lán.
Jak on kdysi
lákal krysy,
písní ptáka
srdce láká,
básníkem kdo zván.

Kam je zaveď? — Do rybníka,
skoky, hup a cup,
ta se škube a ta kvíká,
ven se škrábe a již zniká,
čumák tu — tam trup!
Krysařova
beze slova
melodie
nad tím nyje
mrtvol ve zástup.

Básníku! V svých písní sítě
kolik srdcí as
do záhuby sved jsi' hbitě?
Kdysi — svět dnes není dítě,
by se v zpěv tvůj třás'.
  Ovšem slyší,
  ale myši
  nejsou lidé . . .
  Co pak přijde?
Kritiku vem ďas!

Dělníci.

Ten dělník perem i ten dělník dlátem
máj první vítá v zanícení svatém,
ten v pochyb mlze a ten v dílny šeři
na příští věčné jaro lidstva věří,
na okovů všech velké ztroskotání,
na vítězící slavnou chvíli ranní,
kdy naplní se obou snové sladcí,
kdy velké bude jen co velké prací.

Modernímu Zoilovi do památníku.

Ne, mne se netýče ta urážka a hana!
Já snesu políček, mnou nepohne víc rána,
jsem otrlý již dost, ba skoro k lhostejnosti.
Mně jedno, v očích tvých co srdce moje hostí.
Vím, kdybych větší byl než Homer a než Goethe,
v mém láně hluchavka a pýr jen tobě kvete.
Toť přirozeno jest, jsme příliš sobě cizí,
Ty přítomnosti syn, já doby, která mizí,
leč která vrátí se a bude vítězící...
Já, chceš-li, nastavím ti klidně druhou líci,
jen uciť, rány tvé jak chtí ať dále bijí,
mne ve tvář nebiješ, však ve mně poesii...

*

Hřbitov na jaře.

Starý motiv, vím to, vím,
k němu se přec navracím,
procítil jsem plně zase
sílu jeho v sledním čase.
Za mnou města hluk a dým
a zde ticho, jiný svět
a zde první zeleň, květ
s divným hrobů tajemstvím,
starý motiv — vím to, vím!

Co zde platna veškerá
pomníků těch nádhera?
Fanfary o mrtvých hlučné,
mramor, zlato, frase zvučné,
sta lamp záře do šera?
Více mluví v mrtvých svět
v svěží trávě, nový květ,
pupen, jenž se k světlu tlačí,
ladí víc než květ kol k pláči.

Nové jaro máme tu;
celý kraj kol v rozkvětu,
jehněda se k zemi snáší,
rozkvétá hloh a bez raší,
vlaštovice v přeletu!

jen ti mrtví v hloubi země
stejně leží a sní jemně,
nezří zeleň, nezří květ,
stín, tma, věčnost jejich svět.

Divně mezi pomníky
šat se pestří všeliký...
Smrt, ach, smrt to velké síto!
Mně jest nejvíc dětí líto,
jež vzal Žnec ten veliký!
A pak milujících taky;
hebká líčka, smavé zraky,
ztroskotaný tužeb svět
halí nyní zeleň, květ.

Než to jaro pučící
s květů pestrou směsicí
hřbitovu spíš sluší mlha,
v které vše jak slzou zvlhá...
Co zde růže, slavíci?
Jako zmaru ironie
máj svým pláštěm hroby kryje,
nehne však jich tajemstvím...
Starý motiv — vím to, vím.

VI.

ECHA V SKALÁCH.

I.

Velké pravdy.

Veliké, životní pravdy snadno se vysloví hned,
ale jak vyslovíš, je tu celý v nich život a svět;
strádání, útrapy boje, ztracených roků sen, cit,
prožiti musí se všecky, pravdami mají-li být!

II.

Cit a rozum.

Střízlivý kazatel rozum hovoří v sofismat roji
pod kruchtou cit viny vědom v kápi své kajicník stojí.

III.

Pokoj.

Se znaveným okem u certosy valů Dante kdys stál,
»Co, cizinče, chceš tu?« jej nevlídný fortnýř drsně se ptal.
Jen pokoj a pokoj, ten, který jsem dýchal z Očistce niv.
»Pár kroků jen nelituj dále!« k hřbitovu fortnýř mu kýv'.

IV.

Musy.

Askerských zdrojů vy dcery, nezdolné bohyně mládí.
Cizinky, co chcete tady? V jiný cíl tento svět pádí,
»Věřiti nelze to,« praví — svět, život, věčně je mlád,
k prazdrojům mladosti svojí vrátí se člověk vždy rád
Čekati můžeme klidně i věky, nezměrný čas,
zbloudilý budoucna člověk v nitru svém najde vždy nás.

V.

Noci.

V závojích mlhy hvězdami tkaných, Noci, k nám jdeš,
pod tvojí patou vyrůstá úkoj, kam jen se hneš,
škoda jen, hlučné že jitro líbezný zapudí klam
života symbolem jsoucí, básní kde byla ty's nám!

VI.

Léky.

Tisíc jich láhvičky podivných vignet i tvarů chrání,
jediný nápis všem postačí: Zdlouhavé umírání.

VII.

Afrodita.

Z pěny a krve zrozený svůdný k šílení zjev!
Škoda, po Tobě zbývá jen vždycky pěna neb krev!

VIII.

Nicotin.

Moderních čivů ty's v hnědé kápi zpovědník, vím,
tlumočíš věrně, mlčky a vážně: »Všecko jest dým!«

IX.

Hranostaj.

Cudné zvíře! Nad sněhy čistší lem je tvé řízy,
ó tak v mládí hermelin též plál duše mé ryzí,
záhada jedna jen zachvívá nitrem dnes muže,
člověk proč zachovat nemůž si, zvíře co může?

X.

Azazel.

Na hlavu černého kozla s modlitbou skládaje dlaň
viny své Hebrej vše složil, kozla pak v pustou hnal pláň.
Černý ty kozle, duše má, na tebe tisíckrát
skládám tíž svých vin, kde ale poušť je, kam tebe hnát?

XI.

Dubnové hromy.

Říká se, při prvním hromu fialka ztrácí prý vůni,
myslím na básnické sny, z mládí tak plné jsou vnad,
pod listím illusí krajem voněly pod keřů tůní,
kritiky první tu hrom do sladké vůně jim vpaď.
S Bohem, ó vůně vše! Slyšíš, hromy jak z hluboka duní?
Vypučí v nový sny květ, vůní víc neprodchnou sad.

XII.

Srdce a hlava.

V jaké jen sféry vzletlo jsi, srdce! Ký byl to rozlet a ruch!
Na motouz klidu, rozvahy líné tě připjal střízlivý duch.

XIII.

Theorie a praxe.

»Zelený života strom« — ret z Fausta lehce to dí,
přeškoda, kořeny jen ve hloubi zásad že tkví!

XIV.

Víra a obraznost.

Svatá! Vážná, hluboká víro, všeho jsi kotva a cíl,
škoda, vždy že obraznost-kašpar sedla ti šklebíc se v týl!

XV.

Resignace.

Asyle znavených duchů, v kobkách tvých sladce se sní,
škoda jen, v každém zde kroku trappistů »memento!« zní.

XVI.

D í k y.

Za všecko děkovat, za dobré, za zlé, co dalo žití,
po bouřích možná že v tom všem s úkojem srdce klid cítí,
děkovat za jedno jen, že pouze byli jsme, žili,
největší rekovství jest, žel, k němu nemám já síly.

XVII.

La vida es sneňo.

Jak modlitbu čítám ty verše, život náš věru jest sen,
nad všecky moderní jest mi španělský katolík ten.
Neřek víc Florenťan, hlubým peklo jenž změřil svým okem,
Očistce strmitým srázem zemdleným chvátaje krokem.
Neřek víc stvořitel Fausta v mlhavém bludišti snů,
Helenu vyvolav z tůně zašlých dob k výsluní dnů.
Snem tu jest opravdu všecko. Samo jsouc nejkrasší sen,
umění velké a ryzí vznáší se nade vším jen!

XVIII.

P ů l n o c.

Železný z dálky půlnoční dobou pochmurným úderem
do tůně dumy, myšlenek, zvonů hlahol slyš, zalétá sem!
S dnem noc v zvuku tom slavném se snoubí v té chvíli,
v distichách věčnosti kročej, rafije dále se chýlí!
Na milky pažích a bocích, svůdný jich stopuje rys,
skandoval v šťastných snech Goethe římská svá disticha
kdys.
Z hlubiny věštců a snilků, denní když uhasl ruch,
z cigaret oharků čítám, severu klidnější druh,
ty půlnoci rány v řečiště věčna splývají v rhythmus a rým,
jsou z illusí stkány všecky a všecky na popel na prach a dým!

XIX.

D ě d i č n o s t.

Dědíme všecko: smyslů vznět, záchvěvy nervů, vášeň též
svou,
s otcem syn stejní v základech, v odstínech různí jak jsou!
Z odstínů pouze povahy silou, vůlí a snahou jen svatou,
svým-li jsi, vykřesáš přece božství si jiskerku zlatou.
Zdědil jsi, možná věc, choutky a pudy a k zlu mnohý vznět,
odkud však *peruť* je tvoje, v sobě ji netušil děd?
Peruť ta všecko jest, vyláká z hmoty světla zář na vzdory
tmám,
Kaliban dříve kde funěl, Arion zpívá teď tam!

XX.

R o z k o š.

Hluboko v oči, života sfingo, díváš se ve snů mých svár,
tající pokud pod prsy možná zloby své spár.
Proč jen tě bozi v nezdolné póse smrtelných před práci
kladli?
by tebou síly podniků obřích v konec jen vadly a chřadly?
Žertovat s tebou je propadnout prsů i spárů laškovným
hrám.
Vzdáti se tobě? Tím hůře: Scylla tu, Charybdis tam!
Proplavat moudře, úskalí, tesy, příboje vzkypělý ruch,
viděti — plouti dále však, hvězdy kam velí tobě a bůh!

XXI.

Kámen úrazu.

Jedno mi všecko zkalilo vždycky, lásky i života ples,
dva-li se jednou radují, třetí v zármutek při tom že kles'.
Srovnati, rozluštit jen to, přáti všem, sám co bych rád,
Sysifův děsný ten balvan vždycky mi na skráně pad'.

XXII.

Majáky.

Do noci napořád planou, pro vždycky druhu druh ruku
plamennou podává dále nad propast, hrůzu a muku.
Nadějí v budoucnost světlé a syté nočním tmám vstříc
po březích života majáky plaňte, co chcete víc?

XXIII.

Knihy.

Stránky! Ó plničké stránky, ve vás taj života skryt;
plničké rozmaru stránky, skolébán spí ve vás cit!
Herbářem duchů, spíš hřbitovem duchů každý je list,
knihovnou tmíte se, stránky, ó Bože, číst, jenom číst!
V posled co vyčteš? Tu starou a těžkou hádanku žití,
nežli to nežité čísti, lepší jest jedenkrát žíti!

XXIV.

Kosmopolis.

Ideal zářný žíznivé duchy v hodokvas zve,
kalichu květu roven jest pyšný v nádheře své.
Tisíce mušek, motýlů skvělých ve barev hře
vlétá tam, krásou zpijí se, blahem v závrati mře.
Na mezi stranou neznámá sláva: Jetele stačí mi květ,
zastaví časem včela se u něj, odlétá nesouc již med.

XXV.

Rosa.

Krůpěji průsvitná, chladná, zářící opálem!
Největší cena kdy tvoje? — Umrlých nad čelem!

XXVI.

Hudba sfer.

Plato kdys ji slýchal z kosmu plynoucí,
do Memnona pastýř arabský ji vdech',
velkých otců malé děti hynoucí
život bychom dali za jediný vzdech.
Darmo nasloucháme, neozve se tón,
byť v nás vášeň ztichla, dne klopotný shon,
zřídka jen se ozve v tichý svatvečer,
v mžiku slyšíme pak bájnou hudbu sfer.

XXVII.

Věční žáci.

Učit jen, učit se z všeho, stálý je hodokvas,
nejsladším života losem učit se zas a zas.
Život je krátký, umění věčné — cesta, ach, propadá tmám —
Chápu teď Bože, s Wagnerem více s Faustem než soucitu mám!

XXVIII.

Rozvaha.

Despota krutý, leccos dal, více vzal, život náš, sen.
Chudáci! Bojů výsledek, — ze zbytků živi jsme jen!

XXIX.

Boje.

Samé jen boje! Bez boje sláva jaká můž být?
Za bojem kyne vítězství, tupý bez boje klid!
Samé jen boje! Valte se, vítám divý váš vír,
život zřím v boji, bez boje pouze hřbitovu mír.
Však i mír bojem jen získat lze, odvrci po boji tíž;
bojuj dál, pokavad můžeš jen, nelze-li, mrtev jsi již!

XXX.

Smíření.

Svatá ty chvíle! Nesmrtná, velká, jediná v žití!
Tobiáš cítil ji ve mžiku, slepé když zornice
anděl mu žlučí potíral ryby, v tom co se řítí
šupiny z očí mu; cítila rovněž ji hříšnice,
zamyšlen Ježíš do písku mystická slova když psal;
Tomáš ji cítil, v rány kdy prsty své chvějící dal.
Svatá to chvíle, souzvuku, hudby, báseň to tisíci slok,
Dante ji cítil, cestou když slézal kosmatý Satana bok,
kalnou kdy strží nad hlavou poprvé hvězdný zřel kmit. —
Jednou ji v žití procítit, znamená: pro věčnost žít!

XXXI.

K světlu!

Co jsi jen sporů, povzletů k světlu procítil kdys!
Konečně cíl tu. Bludičko kalná přeludů zmiz!
Bludička, vzduchové dítě, v prostoru tančí si dál,
znikne však, opál jak slunce zlatým ji paprskem sklál.
Zápasů, hádek a sporů prodělá každý z nás mdlý.
Bludičce neřekne nikdo: Vari, ty odlesku zlý!
My chceme slunce! Výborně! Snese je lidský však zrak?
Třeba je věděti toto, k světlu když letí duch, pták?

XXXII.

Člověk.

Prachu jen dítě, titána vzdory v srdci má svém,
Herakla dělal, trpaslík vždycky zjevil se v něm.

XXXIII.

Ikarus.

S perutí orlovou, zhnětenou z vosku, hochu, tak mlád!
Jaký to nadějný povzlet a jaký tragický pád!
Ikarů za tebou co jde v života klopot a děs,
illusí laciný vosk tvůj na ceně ztratil již dnes.
Letět, ach, letět, ke slunci zlatému dále a výš!
Opojný sen to bájný je, jistě jej procítil's již!
Sražený palnými střelami Hélia, skácen v změť trosk,
ubohý hrdino mladý, roztál's jak křídel tvých vosk.
Ve chvilce smrti bělostných vidin kol tebe vír,
poslední snění o slunci — potom věčná noc, mír!

XXXIV.

Důvěra.

Kdyby i anděl ruky ti podal nad žití zvířený prach,
nemíti pevné důvěry k němu, zdali bys po ruce sáh'?

XXXV.

Modlitba.

»Jehovo zástupů, v dlani jenž pomstu i odvetu máš,
o mrtvých prosím jen pokoj, ten přece, pane, mi dáš!«
Jehova mlčí na prosby všecky, na srdcí zoufalý tluk,
zahalen v mraku bzukot much pláč mu, vzlykot je komáří zvuk.
Strádání, zápasy, odboje, bouře, odveta, ruch,
zná to, či nechce to znáti, dá jim či nedá jim sluch?
V kosmické osudů vlákno se vpřádá, v mrak halí líc,
modlitba o klenbu drtí se echem, zaniká v nic.
Marná je snaha! Modlit se dále na vzdor všem tmám
života pravou podstatou jesti, ba život sám!

*

XXXVI.

Ú t ě c h a.

(Prof. Jaroslavu Hlavovi.)

Jediná soucitu krůpěj, v ztráty vše upřímný hlas
znamenat může jen málo. Sprahlá poušť zhltí je v ráz.
Soucitu, přízně a lásky ze stran všech lijavec —
na sprahlou spadne-li hroudu, duše ví o tom přec!

XXXVII.

Stará Praha.

Bývala kdysi malebná, krásná, pravím to s hořem,
v mladosti zachytil ji básníkův nadšený vzdech'.
Minula léta, činžáků bloudě praktických mořem
nepoznám Prahu svou víc v banalním moři těch střech!

XXXVIII.

L a b u ť.

Vážně jezerem tmavým ve hloubi mlčících lesů
stříbrnou labuť jsem spatřil veslovat mezi třtiny,
za ní mláďata v tempu laškovném táhla a v plesu,
poprvé s úžasem vidím, nevzhledná, plna jsou špíny,
v praničem nerovná matce, jež plála jak sníh.
Myšlenek vířivý příval mou hlavou se mih'.
Čeho třeba, vznésti se k čistotě duchů nad bláto žití,
plný špíny mládí háv na stříbro změnit, jasem jež svítí?
Zkušenost, stáří s bolestí přinese čas,
ty změní špínu křídel tvých v jásavý jas;
ale bys zapěti mohl hlaholný triumfu sten,
labutě který jest úděl, potřebí smrti jest jen!

XXXIX.

Mezi čtením Odysseje.

Valným tokem královská epopej před zrakem mým
prostírá nádherný háv, utkaný z pavích jak per,
celý život, prostota s nádherou, illusí dým,
výčitky, předtuchy, sny, zářící lesk, chmurný šer,
v pohádkách pro děti zpívá, před okem čtenáře víří,
nadšením, útěchou zpitý v obrazech lačný duch hýří.
Celičké žití v tom, šťastný návrat a skutečnost, div,
ale jak Odysseus každý přetrpět musí vše dřív!

XL.

Západy.

Z procházky domů jdu, na západ patřívám denně,
hádaje nový den v jaké nám přijde as změně.
Který můj poslední západ as bude? hrudí chví sten.
Nevím, ach pouze vím, jistý že čistý vzplane mi den!

XLI.

Čekání.

Mohli bozi nesmrtní člověku vymyslit větších muk,
Danaid, Sisyfův trest věru trud malý je pouze
čekání, zdlouhavý na skřipci čas v palčivé touze
roven kapkám olova, kroků tvých splývá tak zvuk
echem jen ospalým vleče se jizbou a hodinou
vteřina zdá se býti, věčností hodina celou.
Nyní snad! Nadarmo! Chvíle však stojí a neplynou,
znovu jen počítáš, jakbys v tůň díval se stmělou,
skoro bys uvěřil, sám čekaje znova a zas:
V svém běhu se zastavil čas!

XLII.

Tichý piják.

Síň se prázdní. Pomalu samoten nad číší kývá.
Právě teď chvíle ta jest, z dna její vidin kdy tlum
elfů vznáší průsvitná křídla a ve snů rej splývá,
samotář blažený jest, pohár když tiskne teď k rtům.
Skoro bys záviděl lysé té lebce, svítící do krčmy tmou,
Bože, co raší tam pod ní, to růže, růže jen vzpomínek jsou!

XLIII.

Před noční bouří v lese.

Hluboce v údolí nízko se spustily bouřlivé mraky
krajinu ztopila noc, v mlze jak spějem dál v ní,
vrcholy stromů tmou klikaté blesky nám šlehnou vždy v zraky,
ve hvozdy mlčící hrom zaleh' a dutě v nich zní.
Dusné parno! Modřínu haluz neskřípne ani,
list se nehne, na hrázi mlčí třtin šumné lkání.
Mlčky jak v pohádce zakletí dále jdeme a jdem,
neznámý jakoby osud nad hlavou visel nám všem.
Jako spásu čekáme, vichr by v ticho se vrhnul,
k plesné hymně odboje strnulou přírodu strhnul.
Ale marně, bručíc bouř tíhne v útesy skal,
v hlucho, v ticho vhrouženi jdeme jak žitím dál.

XLIV.

Meze poznání.

Což my víme? Detaily celku a celkem příšerně málo;
tušíme, hádáme pouze, věčný to zlatých much hon,
právě štěstí možná dost v chvíli té zrovna před námi stálo,
o mříže tloukli jsme křídla, nejvíc náš zazníval ston.
Věděti, poznati, držet, nemuset stále se chvět,
jaký to zázračný cíl jest! Z všeho, co zbude ti v sled,
zloděj jsi momentu, blažen, v nejkratší žití když čas
necítil's v illusi svojí poznání uzounkou hráz.

XLV.

Botanický.

S kaktusy růže, lotosy, hrstě nočních též fijal,
jak se to cestou namátlo, všecko v kytku jsem přijal,
na polním kvítí zdeptaném utkvěl jsem pak;
mým je teď ocún, zeměžluč, rmen, planý mák,
chudobka ze všech mne vábí, výhost dám ochotně všem,
zvláště když do krve plá jí zbarvený lupínků lem.

XLVI.

Eklektismus.

Známé křídlaté slovo »eklektik« lehce se řekne,
genius že v něm skryt uvěří nerad vždy dav,
zajat obsahem starým nové svět formy se lekne,
obsahu novému tam vadí zas starobný háv.
Genij rozhodne pouze, před ním pak snadno se klekne,
co jsou mu příznaky vše, jeden mu stačí: Být zdráv!

XLVII.

Šťastný den.

Prožitý v skutku tiše v soudruhů ostatních ztrácí se tlumu,
vzpomínka, v skutku že byl, za ním jen vyzlatí prchavou dumu,
zanik' a stejně ti zmizel jak jeho nešťastný brat,
v duši jen jasu zbyl nádech, jenž do snů bude ti hrát.
Teskně se za ním dívaje zpátky s vděčností díš:
Štěstí zda bylo v jen něm či zda jest v zpomínce spíš?

XLVIII.

Stěhování duší.

Již v ně věřím od chvíle, z bytu když starého v nový
s troskami Penatů svých musím se harcovat dál,
nové stěny, nová též vyhlídka, chodby a krovy!
Z nábytku otců však, z knih starý duch na mne zas vál,
jímavým kouzlem o svoje právo hlásil se starý duch,
jakoby v starém sedím zas, starý polykám doma vzduch.
Proč by tak stejně nemohla duše, ano ba spíš,
majíc byt nový, přejít veň, starý když schátral již?

XLIX.

Kradené štěstí.

Každičké štěstí, ó věř, jest pouze kradeným,
okamžik svojím jen zveš, pro věčnost není tvým.
Každičký krade, květině včela ubírá med,
zloději světla brouci jsou, třpytný motýlů let;

hustou a bující pastvu lučině dobrý skot krade,
Cereře krademe hrozny a klasy a vždycky a všade.
Poháru krademe nadšení, půvaby krademe ženě,
z přírody krademe radost svou v počasů nestálých změně,
krademe vteřiny života za zády osudné Parce,
krademe od prsu matky již, kradem až k Charona barce.
Něco však zváti stále svým s jistotou věčně a pevně,
zítra jak včera tak dnes, co zmaru by nepadlo v plen,
to snad by bylo pravdivým štěstím — žel, vidím to zjevně,
kradená illuse též, i kradený o štěstí sen!

L.

Chef d' oeuvre života.

Jedno jest jím! Které však? Mám je za sebou v skutku?
Procitnu po letech snad vtěliti v jiných svůj sen?
Toto vědět, jak rád bych utich' v nezkojném smutku,
sekáč jak v požatý lán patřící, v sklonu když den.
Však co tu o mne! Kdyby tak myslit každičký chtěl,
o kolik mělo lidstvo by méně velikých děl?

LI.

Modlitba k slunci.

Králi nebes, s oblačné výše skrz mračen val
metáš střely, mlhami cestu klestíš si dál,
modlitbě, z prachu k tobě jež letí, milostiv buď!
do světla proudů bolestí zdranou potop mou hruď!
Celičkou jasem zahrň ji, vyzlať každý v ní kout,
nejlépe s celým plápolem račiž v ubohou vplout,
hrudí ať si je třeba zemského tvora, moře je též,
v které zapadáš v slávě; skanouti králi, vlídně tam spěš!
Hlubiny stejné má, strže, úskalí, bradel též štít,
v pýše své vydrží rovněž, slunce, tvým zrcadlem být!

LII.

Krajina při měsíci v září.

Jakoby rozlitá v dálku z Tvůrce teď vzkypěla číše,
nejistá v konturách svojich v měsíci zdřímla si tiše,
tušíš jen v mlze obzorem zvlněné tmíti se lesy,
pod nimi lučin koberce, pole pak zoraná kdesi,
bílé jak tečky vesnice drobné v šeru tom svítí,
v stříbrnou mlhu nejasnou rysy všecky se řítí,
jakoby ještě nestvořen kraj ten v zárodku dřímal,
k životu světla proud mu jen chybí, jenž by jej jímal.
Sladké to snění! Dojemné ticho! Necítíš v tuše,
tobě jak spící v měsíci kraj ten rovný jest, duše?
Tobě jak jemu veletok schází mocného světla,
spousta by tvojich pokladů v tvary tryskla a zkvetla.
Vyčkej, však zdřímni si zatím krajina v luně jak dřímá,
v závoji lehounké páry nejlíp sen před jitrem jímá!

LIII.

Větrné jitro.

Od rána veselý vítr mračna kol sháněje líná
v okno mi vítězně vjel rozšuměv topolů řad,
ospalost prchnula jakby po doušku silného vína,
z duše dna zvířený prach v slunci zřím ve tříšti vlát!
Do světa zřel jsem zníceným okem silný a svůj,
do větru vpadl jásot můj: Duj si! Větře, ó duj!

LIV.

Poslední echa.

Ještě jedno, ještě jedno zpátky letí z ňader skal,
dále více volat nechci, ač bych věčně poslouchal,
ještě jedno, ještě jedno — teď to bylo poslední,
kraj kol tichý, ale v duši všecka echa dále zní.

VII.

ROZHLEDNA NA POBŘEŽÍ.

Mezi studiem Swinburnea.

Jen slovo máme, všecko říci může,
zda řekne to? Ty nejlépe to víš!
Na bojem zmdlenou hlavu bílé růže,
v pěst otroka, jenž tančí, blínu číš!

Jen slovo máme, tryská, výská, blýská,
to naše zbraň a palladium jest,
to muších křídel ruch je, z třasaviska
to orkán, bouře, revoluce zvěst!

Jen slovo máme! — Jiní mají dláto
a štětec, noty, sen i polosen,
však co je ryzí, nesmrtelné, sváto
se stromu věčna, řekne slovo jen!

Sloky kosmické.

Ta slunce plamenná neznámých obzorů,
jež pouze tuší duch, však o nichž věda neví,
čím jsou nám v představách dolů a nahoru?
Jen pouhé vidiny a fantastické zjevy!
A přece jsou a svítí, planou, hoří
na cizích polech, u neznámých moří,
žhnou ve bratrských sluncí táboru
jak v srdci barda nevypěné zpěvy.

Ta slunce plamenná neznámých obzorů
budoucí kolébky jsou nepoznaných světů,
vždy duši stísněnou potáhnou nahoru,
žeň trhat bez konce vznešených, rajských květů.
A přece jsou a svítí, planou, hoří
na cizích polech, u neznámých moří,
žhnou ve bratrských sluncí táboru
ohniska nových, směrodatných vznětů!

Ta slunce plamenná neznámých obzorů . . .
Co k nim to láká jen tu duši unavenou?
Vždy v povzlet nový zas a k nim jen nahoru.
Ó mrtvé srdce rci, chceš opiti se změnou?

Ta slunce jsou a svítí, planou, hoří
na cizích polech, u neznámých moří,
žhnou ve bratrských slunci táboru,
věř, budou kdysi pravdou objevenou!

Píseň.

Zda nejsme králi v citech svých?
Ó radosti blesk jak se mih'!
Tak ptáče, které letí v jih
a zpívá na větvích!

Zda nejsme satrapi rozmaru?
z rozkoše pijíce poháru,
krev, mozek jednom ve varu,
všem ku zdaru?

Zda nejsme bohy vůlí svou?
Kol nás, pod námi věky jdou,
ó plnosti štěstí, v náruč svou
když vděky tvé nás jmou!

Jen věděti, cítit, co chcem,
Můž' nebe dát víc a více zem
než hrdý výkřik, hrdým rtem:
Já chci, já jsem?

Prorok.

Syt starých, neodbytných bolestí
a marnými zmdlen nadějemi,
syn samoty a otrok neštěstí
a nepochopen lidmi všemi.

On odvrátil se s tváří vrásčitou
a setřásl prach se sandálů,
v poušť zašel, by v hvězd dráhu věčitou
tříšť pochoval svých idealů.

Tu sova, šakal s ním se bratřili,
cár mračen rozšklebený, divý
v žal jeho s blýskavicí patřily,
on sahal divým vichrům v hřívy.

On rozuměl všem zvukům přírody
a ty mu rovněž rozuměly,
čet' v nich, jak plny drsné lahody,
jen jemu hřměly zde a pěly.

*

Tvář osmáhla mu, vlas mu zplesnivěl,
hlas nabyl od všech živlů zvuky
a sval, jenž mezi lidstvem zlenivěl,
dnes houžve lámal, drtil suky.

Tu jednou v tíši zjevil se mu duch
a pravil k němu hlasem hromu:
»Co samota má, dostal's, v lidský kruh
se nyní vrať ku bratřím domů!«

Však zježil obočí a v oku plam
děl drsného pln majestátu:
»Lví tuk mám v kostech, sílu, žíti sám,
však nikdy síly — ku návratu!«

Modlitba.

Kam jíti mám a kam se hnout?
Víš, Bože, chci jen k dobru plout;
ti, kdož mne poranili,
jsou lovec, jenž se mýlí.

Ždám jedno celou vroucností:
Mé nitro nevzdej trpkosti,
ta vždy je hořké býlí,
ta nedovede k cíli.

Vlej soucit, něhu v moji hruď,
červánků lesk mou na peruť
a dost mi zbude síly,
být v těchu těm, kdo kvílí.

A vstoupím-li kdys v otců řad,
chci s hrdým čelem při nich stát,
neb to, co oni sili,
já každou hájil chvíli.

Zahrada snů.

Ach, ano, nejednou též jsem ji zhleď,
tu taxus a cypřiše, mdlých růží květ,
na vodách stojatých býlí...
tu omšených bohů trosky se tmí,
kde slavík jen v půlnoci zpívati smí,
když měsíc k vlnám se chýlí.
Tu kiosk zahalen v jasmínu květ,
do kořán okno — ztracený svět,
ve fontanu šum flétna kvílí...
Ach, tam jsme také snili
a jak jsme šťastní byli!

O jakés kadeři zlaté tam sen
spěl hlavou tak vzdušný — chytit ho jen!
Ach, člověk snadno se mýlí...
Tam o ňader vlnění zdálo se cos,
o tailii pružné tak nad rákos...
Sny vše ty zda ona ví-li?
Ba neví je, neví, jsou fantasmat plen,
jsou duhy, jež neměly viděti den,
terč, láska darmo kam střílí...
Ach, my tam přece snili
a jak jsme šťastní byli!

Nuž s Bohem, zahrado, oči si mnu,
mých nocí edene, pohádko snů,
　　jež v sluch nám šeptají Víly...
Do moře klamů již propadla ty's
jak zázračná, oblačná Atlantis,
　　my plujem, nepřijdem k cíli.
Já po tobě ruce toužebně pnu
tož z obětí ledů i plamenů
hřmí srdce tep, hlava šílí,
　　a my tam přece snili
　　a jak jsme šťastní byli!

Skolie.

Když staří na rozhraní života byli,
tu smáli se a pili,
tu nevěšeli hlavy,
nerozbírali žel,
kdo silný byl a zdravý,
ten pěl.

Tak přece my nebudem horší svých dědů,
ač známe života bědu,
co s ní? To těžké břímě,
jež nikdy nesložíš,
však v ní jest budoucna símě,
vzlet výš!

Když staří na rozhraní života byli,
tu skráň si ověnčili,
i lysé vzpjali hlavy
a vyjiskřili zrak,
kdo ptal se na úděl slávy,
co pak?

Tak přece my nebudem horší svých dědů!
Jak oni půjdem k předu,
kdos přece pokyne vlídně
v náš zápas i v náš shon.
My v smíchu pijem klidně
až v skon!

Snové.

Až k jádru snů se dopracujem zřídka,
to divná směs, jež pohromadě leží,
dnes čaruplná může z nich být kytka
a zítra tváře ovál, obrys lýtka;
sny jsou jen sny a hlavou běží.

Dnes čepelem to prudká rána břitká,
oř triumfalný, hřmící bez otěží
a zítra bezu porozkvetlá snítka,
a zítra sensace tak vzácná, řídká,
již najdeš později stěží.

Sny jsou jen sny, však jedna rudá nitka
se táhne všemi, ať žár, ať se sněží,
ať moralisty zlá jim kyne výtka,
pro sny náš život byl přec sladká bitka,
v náš trud když svítily a svěží!

Až zmizí . . .

Až zmizí to, co zovem svět,
co mrazí duše, kalí hled,
pak budeme si rozumět
jen prostě jak dvě duše . . .
Jak letěli jsme sobě vstříc
do bouří, blesků, do vichřic,
plam ve srdcích a v žehu líc,
ve sladké jara tuše!

Až zmizí to, co zovem svět,
až poznání nám vzpučí květ,
pak budeme si rozumět!
Dnes všecko vyzní hluše.
Pak stíny podáme si dlaň,
bez posy k skráni klesne skráň,
já orel a ty plachá laň
a oba — jedna duše!

V noci.

Hluboké tajemství noci!
Co v tobě všecko se rodí!
Ó moře, jak vlny tvé zmoci,
kde chatrnou jsem lodí?

Sta vichrů v boky mi hřímá,
sta tajů srdce mé jímá,
sta záhad na dně tom dřímá.

Hluboké tajemství noci!
Dnes živ, snad mrtev zítra...
Ó moře, jak vlny tvé zmoci,
jak fantomy svého nitra?

Sta hlasů tam rve se a křičí,
sta paží se k obloze tyčí,
sta světů se křísí — a ničí!

Hluboké tajemství noci!
Jak přístav najíti touze?
Ó moře, jak vlny tvé zmoci,
ty's moře a já vrak pouze!

Sta tužeb tam se splítá,
sta nadějí tam se zmítá —
Kde holubice s palmou míru lítá?

Jak vyslovit . . .

Jak vyslovit, co v hloubi duše skryto
tam kořeny se neúprosně vrývá,
kde každého se zdá být slova líto
a výčitka jen z hloubi ňader zpívá?

Ó je to žalný zpěv a plný sporu
a cítím, že v něm ubit život celý,
tam řinčí řetězy všech marných vzdorů,
tlí všecko, co jsme marně přetrpěli!

A nad vším dusno neobvyklé leží . . .
Co chceme, Bože, za čím vlastně jdeme?
Stín velký na všem neúprosný leží
a z toho stínu víc se nezvedneme.

On každý zhltne úsměv, radost zkazí,
do jízvy zcelené se vryje nehtem,
ba v prostřed kvasu dýku v hruď nám vrazí
a krvácíš-li, provází to chechtem.

Tu mlčení snad nejlepším jest lékem,
to velké hrobů ticho s resignací,
líp žalem zalknouti se nebo vztekem
než říci, co se marným echem ztrácí . . .

Té, která dřímá.

Jeden minul rok — a spíš,
o našich co bojích víš?
Vřava jich tam nedonikne,
sotva z jara ptáče tikne
nad hrobem, kde spíš.

Zase mine rok — a spát
budeš v klidu napořád!
Nám tu nové vzniknou boje,
shony, trudy, nepokoje,
nebudeš jich znát!

A pak minou léta zas.
Co jsi dnes, to bude z nás,
k nám též vřava nedonikne,
sotva z jara ptáče tikne,
v jedno nic nás shltí čas.

Píseň.

Ba, chtěl bych celý svět
svou touhou přeletět!
Však vždycky padnu zpět
jak skřivan do svých brázd,
a z všeho naposled
zní: Vlast, jedině vlast!

Ta hrouda, černá zem!
Co, ach, tak navzájem
nás poutá? Nebes lem
že citu toho část?
I mroucím řeknu rtem:
Jen vlast, jedině vlast!

Lká vítr nocí . . .

Lká vítr nocí. Co chce, odkud letí?
Sám naslouchám při lampě jeho stonu,
to zní jak nářek puklých, starých zvonů,
jak praskot větví v hvozdů starých změti.

To smutná píseň. — Kdosi při ní zmírá,
to smutná píseň — kdos při ní se rodí . .
a jiný v mukách se a bolu brodí
a křečovitě zmdlené srdce svírá.

Lká vítr nocí. — Srdce milující
se blíže tisknou v jeho písni k sobě . . .
Na mrtvé nemyslí, jak jim jest v hrobě
při této chmurné písni žalující!

Ó lásko moje! Sám tu bez pomoci
zřím uděšený v taje budoucnosti,
děs lomcuje mnou, jakby mrtvých kosti
se třásly zoufalstvím — Lká vítr nocí . . .

Meditace.

Jak dravec v spáru osud nás drží
nad věčna strží.

My v děsu, strachu, chvějem se v křeči,
proud v hloubi ječí.

My k výši zvednem v bolesti zraky,
tam těžké mraky!

Nás dravec shltí jiných jak hejna?
To rána stejná!

Či spadnem v propast, dole jež zívá?
Taj všecko skrývá . . .

V spár dravce každý pevněj se chytí . . .
To přec jen žití!

---

*

Solvet saeclum . . .

Na noze zemdlené s tou koulí galejníka,
již nad tvé kotníky přikoval první hřích,
ó rci, kam vlečeš se, v tmy jaké nové vniká
pouť tvoje, člověče, v sklon věku v mlhách zlých?

Máš síly bušiti svou zkrvácenou pěstí
na bránu století, jež sfinga před tebou
se tyčí, v zraku svém sen domnělého štěstí
pod nebes zářících lhostejnou velebou?

K těm vratům zavřeným, jež rozletí se zítra,
co neseš v klínu svém, co neseš v dlani své?
Snad tuchy příštích zor, skřivánky svého jitra?
Ne, děs a pochybnost a strach jen hruď tvou rve!

Já jinak tebe snil ve zmírajícím věku;
před branou století mně stanul's athleta,
syn světla, ve kterém Bůh mluvil ve člověku,
cíl jehož právo jest a svatá odveta.

A zatím zdrásaný a krve pln a kalu
se smýkáš ve prachu do budoucnosti bran,
na tváři stopy slz všech marných idealů,
mdlý, desillusí sklán a bolestí svou sdrán.

To, k čemu mudrci minulých věků spěli,
co Kristus, Plato snil, do dneška snem ti jest,
být ve všem ryzí jen a vždycky člověk celý
a síti spraved'nost a lásku u všech cest.

Své pevně hájiti a klidně nechat cizí,
ctít bohy domova však vesmír obejmout...
Ó jak mi líto je tvé zablácené řízy!
Jak pálí do duše a řeže jek tvých pout!

Být lepším bratrů svých, být silný a být dobrý!...
Ty sílu s násilím v předsudku prastarém
jsi změnil, pídimuž, jenž měřit chtěl se s obry,
jsa v jádru, čím's byl vždy, tím starým barbarem!

Zisk, hnusné sobectví se z tvojí tváře šklebí,
moc pouhá s jícny děl tvou modlou velikou,
kam nelze srdcem, viď, lze ranou v tvrdé lebi,
vždy stačíš bodákem, kam nelze logikou.

S tou slinou na čele, na dlani s krví bratra,
tak bídně plazíš se ve příští století,
a hamižnosti sup tvá denně klove játra,
štěk fen, zlé svědomí, jde tobě v zápětí.

Čím být jsi moh', čím jsi na sklonku doby naší,
oč zpátky šel jsi jen — ó změř tu propast sám! —
co všecky knihy tvé, v nichž símě věků raší,
tvé stavby, průmysl, tvé objevy? — Vše klam;

Vše maska barbarství, jež stále v tobě žije
a snílky oslní na malou vteřinu,
co všecka věda tvá i všecka poesie,
když nenasytil jsi ni vlastní chudinu?

Vždy starý Atilla a Tamrlan se ozve
pod tvojí kulturou pozlátkem zářící,
leč dějin věčný duch jak na soud si tě pozve,
jsi Napoleon vždy před Moskvou hořící...

Dva hlasy

Za noci bouřlivé, kdy vichr ulicemi
se zmítá hýkáním a řinčí v svítilnách,
co deště hojný proud se valí ručejemi
a chodcům zpozděným děs nahání i strach.

Kdy mraky sražené jak vojska četa dvojí
se potírají v tmě, jež spolkla hvězdný svit,
kdy zem i nebesa v odvěkém chví se boji,
dva hlasy slyšel jsem od nebes k zemi znít.

Děl první: »To můj den, den odplaty a soudu,
mám dosti vašich křivd a zločinů a vin,
já odkop' v prostor již prosáklou krví hroudu,
kde vraždil věštce děd a kde je vraždí syn!

Vás nechci znáti víc, otrocké lidské plémě,
zpět ve tmy chaosu jak blabuň nicotná
se ztratiž proradná a zlotřilá ta země
a mlha pohlť ji i tůně mrákotná!

Co vyplnili jste z všech velkých idealů?
Kde jaký velký sen, jenž zpola dovršen?
Kde jaké nadšení, bít v tvrdou srdcí skálu?
Kde, lidstvo nicotné, tvůj o ráji jest sen?

A já vám všecko dal, vy bědné děti prachu,
kol vznešených čel jas a sílu v chrabrou páž,
já chtěl vás k sobě vznést do hvězd a zory nachu,
a vaše odpověď? — Ó blázne, hluchým kaž!

Já dal vám reků řad, ty do bláta jste strhli,
já věštce dal jsem vám, těm naplili jste v tvář,
jich purpur, odlesk můj, jste v kaluž bláta vrhli,
by syn můj před vámi byl blázen buď či lhář!

Co ještě úpíte, co chcete, plémě hadí?
V nic zaniknete již jak stádo efemer!
Jak jezdec Gehenny můj soud nad vámi pádí,
zem strhne v divoký rej konstelac a sfer.

Já zkruším, zdeptám vás jak mlatec zdeptá klasy,
já ve vás zmýlil se, ó stádo balvanů!
já chtěl vás připravit ve příští, blahé časy,
v šik duchů nesmrtných a sbor svých titanů!

A zatím bláto jste a nicota a hlína,
má shovívavost mdlá v svém díle ustává;
kdo ještě rouhá se? Kdo ještě ruce spíná,
váš vzlyk je soptění, váš dech jest otrava!

A tak jdu soudit vás, vy rody trpasličí,
den mého soudu vzplál nad vaší mohylou!
je kleto v zárodku, co hýbá se a klíčí,
den vzplál, jejž David snil s odvěkou Sibylou!

Sem všichni andělé, sem poslové mé hrůzy,
číš hněvu vylévám tou bídnou nad hrudou!
dny vaše pokrytství a neřesti jsou sluzi,
sníh v slunci plají dnes — však zítra nebudou!

Žeň strašnou zahájím! Jde Smrt, můj sekáč bledý,
jak lovec svého psa ji umdlím do potu,
řka, jen kam obrátím své neúprosné hledy:
Buď konec světa již a konec životu!« —

Tak shora hřímal hlas. Však z hlubin země jiný
jak strašná odveta se proti němu nes',
jak posoun andělův pad' v dravé noční stíny.
titanů kladivy pak hřímal do nebes!

»Co o nás najednou se staráš s výše svojí,
ty Bože tragický, jenž vrh's nás v tmu a noc?
Čím před tvým zrakem jsme? Jen pýř ve vichrů boji,
co trpěli jsme kdy, šel ty's nám na pomoc?

Viz řadou století co proseb, kletby, pláče
se neslo k obloze vždý marně, do hlucha!
Tys proti trpícím hrál úlohu vždy spáče,
nás vedla v další boj vždy silná předtucha!

Jsme tebe silnější v nezdolném vytrvání;
své psy, vše živly své, ty's poslal proti nám,
a místo lauru hřeb vždy vrazil's v naši skráni
a místo světlu vždy nás vrh' jsi v loupež tmám.

A dnes chceš vyčítat? Dnes, po staletích bídy
nás odsuzuješ ty? — Ó mlč, své kletby stav!
Znáš, Bože tragický, ty staré Eumenidy,
znáš sykot hadů jich, znáš výčitek těch splav!

My jsme dnes vítězi! S »vae victis« na svém čele
my vracíme ti zas, čím obdařit chtěl's nás,
nám Kaina znamení jest známkou spasitele,
ty's nebyl otec náš, spíš byl jím onen ďas,

jenž do tmy propasti nás, oběti své, zlákal,
by nad jich spoustami se z hloubi zachechtal,
náš soudruh havran byl a bojišť lačný šakal,
dnes tíhu kletby své jak spousty skal k nám sval!

Nuž znič ten život náš! Však rci, zda z všech nás jeden
stál o ty radosti, jež pouze slíbeny?
Dřív ty nám odpověz: Kde, Pane, je tvůj eden
po věky věštců všech nám zpěvy toužený?

Co bídy, bolestí jsi navršil nám v šíje,
co marných nadějí, co povzletů a dum,
co šalby klamavé, jež sluje poesie,
by v posled líbala jen paty tyranům?

Co plaché úzkosti, co ztrát, co resignace,
co mládí zdravých snů, co pošlapaných snah?
Rci, jaké výtěžky jsou obrovské té práce?
Dnes v sklonu století jak před tím tápem v tmách.

Co velkých myšlenek a sněných věky darmo!
Co hranic, žalářů, co šibenic a nač?
Je sladší zhynutí než toto žití jarmo,
je lepší hmoty sen, než tvorů živých pláč!

Vem zpátky dílo své dnů sedmi, jak se líbí,
zem, otrokyni svou, vzpni ve jho vlasatic,
nás nelákají víc tvých rájů zářné sliby,
svůj život zpět si vem, my nechcem žíti víc!

A tvého soudu den, jímž hrozíš, hrůzy Bože,
nám bude spasením a vykoupením jen!« ...
Tak dvojí tento hlas hřměl v samoty mé lože —
A zítra zase boj a zítra zase den!

Svědomí.

Já snil jsem. Hlasů směs v mé dopadala nitro,
co kladiv titanských mohutné údery,
já z hloubi duše lkal: »Ó Pane, kde jest jitro?
Ty halíš se v mrak svůj, kol samé příšery!«

A z jejich směsice tu jedna hrozná vstala,
tvář děsné Gorgony, jež život ochromí,
rys lící nehybný jak démantová skála...
Kdo jsi? já v strachu děl. A ona: »Svědomí!

Já hrozný soudce jsem všech úmyslů a činů,
já, Boha lačný chrt, jdu za vámi v sled tmám,
spíš noci unikneš, jejímu prchneš stínu...
Já pouze pravda jsem, kde ostatní vše klam.

Ve srdcích despotů bdím jako pardal dravý
a zakousnu se v ráz, kdy nejmíň tuší to,
jsem věčný žalobce, vrah vítězství a slávy,
mně třtinou žezlo, meč, berla i varyto.

Já chodím po špičkách a krok můj každý slyší,
vrah ve své záloze, nevěstka v loži svém,
jak posoun anděla se ozvu v ňader skrýši,
vše stejně rozvážím a rozděluji všem.

Kde skutek šlechetný se rodí v mysli přímé,
dřív kořen ohledám a najdu sobectví,
zmij každou zburcuji, jež nejhloub v nitru dříme,
ty myslís: Vyhrál jsem! — Ne, já jsem vítězství!

Tak soudím srdcí tluk, tak v lidí ledví zírám,
jak Božstvo poslední, jak věčný mstitel všech,
když bujnost orgiím, když zpěv dochází lyrám,
v řev zpilých mísím pláč a zdí žalářních vzdech

Však hrozný jsem jen zlým. Co dobré jest a ryzí,
to mne se neleká, neb hledí pravdy v tvář,
sny věštců věků všech lem vroubí mojí řízy,
mne dobře mudrc zná i hvozdů samotář.

Tluk srdce božího nad věků hlubinami
já hřímám vichřicí všem Džingischanům v sen,
mne nelze podplatit, jsem katastrofou drámy,
jsem lovec příšerný a v stínech vždy můj plen.

Rád lidskou pověru za svoji masku volím,
v terč viny střelím vždy, jak napnu pomsty luk,
já bleskem mihnu se, jak zařičím, zlo skolím,
mou v harmonii sfer se mění nesouzvuk.

Jsem oko, jež zřel Kain na dlouhé pouti věků,
jsem oko, ve které šíj kletou Jidáš zdrh',
jsem echo kvílící, jež Roland v marném vzteku
v roh zaklel, nežli pad' v stoh zápasících mrch.

Jsem pohled Ježíše, když svatokupce soudí,
jsem pohled umělcův, když měří dílo své,
jsem Jana věčný hlas, jenž nad propastmi bloudí
a jemuž Spasitel se v odvet neozve!

A tak se zjevím vám na sklonu mrtvých věků,
já, soudce jediný, jenž přežije vše, Bůh,
kam já se dostavím, co zbude na člověku?
Jen kletba sobectví a zisku, hnis a puch!

Až začnu soudit já, vypadnou všecky perly
i z vínku knížete, z tiary papeže,
o vlastní záda jich spřerážím jejich berly,
neb jejich trofeje jsou pouhé loupeže.

Jak v kvase Macbetha duch Banquův jsem,
teď mlčím,
však jak jsem patřil kdys na požár Sodomy,
s tím v očích odleskem obcházím s chrupem vlčím
a váhám, mám-li již své kývnout na hromy.

Ó efemero mdlá, pár hodin tvé je žití,
než splyneš v pouhé nic v těch, z nichž jsi povstal,
tmách.« —
Děl člověk: »Zmaru číš ty budeš se mnou píti
a se mnou zhyneš též, živ jen v mých představách!«

Triumf lásky.

(Jar. Boreckému.)

Ó přijde, přijít musí chvíle,
kdy zmlkne zášt a nenávist,
svých bludů člověk na mohyle
se vznese veliký a čist.
To bude nebem velké plání
ve žhavých božstva jazycích,
to bude zemí velké zrání
a sever, jih
se ztopí v nach jak západ, východ
té velké lásky slavit příchod,
jež smíří vše a všecko zladí
a vrátí lidstvu věčné mládí,
krok její orkán se již zdvih'.

Jak bouře přijde. Ale tiše
se na květ spící položí,
a nový život, kterak dýše,
vzplá do všech cev a odnoží.
Jak nad horami se to blýská!
kdo trpíte, jen k sobě blíž!
Jak liljí kalichy to tryská
svět blaha číš!
To bude bratrů uvítání,
všech s všemi jedno objímání,
z ran tisícerých růže vzplanou,
tvář zahalí dnes poplvanou
a v thyrsus změní Kristův kříž!

Ó přijde, přijít musí chvíle,
kde bájí bude trpící,
kdy zla a zmaru na mohyle
si dáte ruku, básníci!
Co v hloubi ducha tušili jste,
proč druhdy svět se smával vám,
vzplá ryzí, veliké a čisté,
jak drahokam
si lidstvo váš zpěv v srdce vetkne,
víc kal se řízy vaší netkne,
vše bude ryzí, velké, svato,
ať péro, páka, štětec, dláto,
a nade vším Bůh — láska sám!

Na smrt Felice Cavallottiho.

Tak zbodnut jednou ranou v chřtán
  Jsi ve souboji pad',
ve chmurný konec století,
  jež plno sporů, vád.
Tvá smrt je děsným výkřikem,
Tvá smrt je hrozným pomníkem,
kam řítíme se den co den,
ký život ošklivý jest sen
  a slzí vodopád!

Já nevím, proč Jsi v zápas šel,
  jen cítím bol a zlost,
nevím, kdo zde byl rozhodčím,
  zda vztek či šílenost,
já neznám toho, kdo Tě zbod',
já nevím, proč jen Tvojich ód
v snách slyším ohlas dunivý,
mně nelze srovnat protivy,
mně, že's byl básník dost.

A bouří krev a kypí žluč,
  kam dospěli jsme dnes,
na posvěcenou pěvce skráň

že sprostý palaš kles',
že tolik vzletů, tolik snah
v desíti zhaslo minutách,
že tolik síly, taký žár
je pro nic pouhé, oběť mar,
že stínů již Jsi host!

Vím, žití Tvé, to jedna řež,
Tvá Musa byla hněv,
krev jihu plála v žilách Tvých
a lavou byl Tvůj zpěv;
však vím též, ryzí, lidský cit
ten má i soku svatým být,
vím, barbarské je století,
jež klidně může snášeti
na skráni pěvce krev.

Pro politickou neshodu,
pro lítý zápas stran,
snad pro klep, hloupou urážku
Tvůj život v oběť dán.
Ach, život, život sen a dým,
leč Tvoje knihy jen já zřím,
jen co Jsi tvořil, co Jsi snil,
a v tom Jsi velký člověk byl
a teď Jsi — sprostě sklán!

Co platno Musy polibek
na hrdé skráni nést,
kdy každý trhan neznámý
smí štěknout do tvých cest?

Co platný hvězdných snů jest rej,
co drama, oda, epopej,
zda věděl vrah, jda s Tebou v seč,
s kým kříží zatracený meč?
Ťal — básník mrtev jest!

Má známkou snad být století,
jež hrouží se v svůj sklon,
že duchům svojim největším
jen chystá pád a skon?
Že šklebem jest mu umění,
že práci ducha necení,
že v jedné misce vážit smí
jak jepici, co věky hřmí?
Ty poeta — kdo on?

Jsme v skutku otráveni tak,
že genius nám nic?
Že můž' být veden na jatky,
zkad nevrátí se víc?
Kdo lidstvu dal svůj čin a sen,
že může býti odsouzen
jak poslední a kdokoliv,
by každý ve tvář jemu pliv'
a smál se z plných plic?

Má stále Sokrat vznášeti
svou bolehlavu číš?
Má Columb v poutech úpěti,
že dále chtěl a výš?
Má Galilei věčně snad
se velké pravdy odříkat,

když tak ji zří a jinak ne? —
Ó Kriste, vím proč nyní pne
se k obloze Tvůj kříž!

Tak v bahno hloub a v močál jen
my hroužíme se dál,
cit pro velkost a pro krásu
věk moderní nám vzal;
jen surovost zřím vznícenou
nad Tiberou jak nad Seinou,
za slovo pravdy, vroucí zpěv,
jen žalář, posměch a jen krev...
A nikde — ideal!

Dál žeňte se jak o překot...
Však v lidské paměti
jste v konec věků zapsali
jen hnus a prokletí;
za požár citů, myšlenek
jen pokuty a pošklebek,
jen ve souboji mečů shluk,
zač příští, lepší doby vnuk
se bude styděti!

———

Krakovu oslavujícímu Adama Mickiewicze.

(Červen 1898.)

Jak byl bych doma, mně se zdálo chvíli,
kdy lesem praporů a v křiku slávy
kol sochy Adamovy valné davy
se rozjásaly, jakby mořem byly.

Já cítil, co v Něm velkosti a síly,
co těchy, světla v těsný žalář tmavý
můž' roků řadou věštec, jak On pravý,
lít svému lidu ve chábnoucí žíly.

A z vřavy zástupů má duše spěla
tam k Vavelu, kde jistě v chvíli této
se hrstka prachu Jeho pozachvěla.

Ó šťastné město, ať se dní neb stmívá,
ó šťastný lide, vzplá zas vaše léto,
spí králové... On v srdci lidu zpívá...

K sté ročnici narozenin Fr. Palackého.

Jak Radhošť starý zakotven v hlubinách
ční pevný v mračna, vichřicím vzdoruje,
svou obří skrání blesky chytá,
jásaje po bouři ve tvář slunci,

Svých valných hvozdů velebným šuměním,
svých zřídel spádem, prozpěvem ptáků všech,
svým svatým šerem plným stínů,
Tajemství života v nichž se chvěje:

Tak, Otče velký, v stý den Tvých zrozenin,
jež v těžkých bouřích přeletem časů zlých
nás v trudu stihly nebývalém,
nezdolán vítězně stojí národ.

Tvůj národ, Otče, který Jsi vychoval,
jak Mojžíš pouští vedl jej řadou let,
sta divů tvoře z pilné ruky
pochodní tisíce rozžhav duším!

Ó věděl's dobře, čeho mu potřebí,
na srázné stezce hrdě se udržet
a nesjet v propast, jejíž jícen
na stranách dokola jen se cenil.

Znát sebe nejdřív, vlastní znát minulost,
znát cenu bojů pradědů velikých,
znát hřivnu, která zakopána
pro vnuka, aby ji vyzveď, čeká.

Tak velký mudrc v zasutý zlatodol
Jsi vstoupil věků, rozhrnul oponu,
jež halila nám skutky otců,
na kterých učit se možno synům.

Tak, nevím, větší mudrc či apoštol,
Jsi shrnul věky prorockým duchem Svým,
v němž objali se s Husem Amos
ve slzách nad biblí šestidílnou!

Tak líče velké kalicha zápasy
nám kalich podal's útěchy, rozvahy
a hořký nápoj, nápoj silných
sklonil Jsi k retům již zmírajících!

Tak velký velké dílo Své dovršil's,
je stavěl z žuly pyramid pevnější;
však nechť se základ v hloubi tají,
vrcholem šlehá zář doby nové.

Tvé doby, naší! Kdybys moh' pohledět
s té výše hvězdné v zápasy dolů k nám,
jak setba Tvoje roste, bují,
v zmítaném bouřemi hnízdě orlím;

Tu věštce tvář Svou sklonil bys k Mladoni
i k Pavlu, přísnost velebných tahů Tvých,
by tála v úsměv: »Hleďte, darmo
netloukla o nebe naše křídla!«

A ten, jenž sladkým písně své hlaholem
Ti kynul, Otče, vítězně před lety,
Bys osvěcoval tajné chodby
zapadlých kobek těch, našich dějin,

By lépe sáhnul v harfu svou zvučící,
než já to mohu epigon po letech!
Však co zde tužby? Umíraje
zvolal Jsi: Pomozte vítěziti!

A toto slovo, s mroucích již retů Tvých
jsme chytli všichni v posvátné dědictví,
ať perem, štětcem nebo dlátem:
Vítězit! Vítězit! — nebo zhynout!

To vůle silou zaplá vždy v zdeptaných,
že po všech bouřích, vichřicích, zápasech,
jak Radhošť pevný v skalné půdě
Tobě vstříc nezdolán jásá národ!

K stým narozeninám Fr. Lad. Čelakovského.

A sbor celý volal: Čelakovský!
Slávy dcera IV. 28.

Jak poutí peklem s Virgilem Dante když
se octli v kruhu básníků zašlých dob
při mocném ohni, z tlumu stínů
na pozdrav veliký hlas jim zazněl:

»Buď pocta vzdána vladaři pěvců všech,
zda zříte, k nám se vrací již jeho stín?«
A vstříc mu spěli Homer s mečem,
s Ovidem Lukanus, za ním Horac:

Tak v říši slávy v líbezném údolu,
všech slastí sídle, k besedě Nesmrtných
zřel Kollár v snech svých pěvce chvátat
k Parnassu s »Ohlasem písní ruských«.

Ó sladce nástroj v ruce mu hlaholil,
že všichni svorně spěli mu v ústrety
a vábným čárem zvuků spitý
celý sbor zavolal: »Čelakovský!«

Přes dálku roků, přes jiné poměry
ten půvab dosud v ucho zní stejně všem,
jak druhdy pěvci »Slávy dcery«
ve věštné zvoníval jeho dumy!

Čas pádným krokem železné chůze své
tak útlý zdeptal nejeden ve prach květ,
však silnou lípu nesklál vichr,
k obloze která ční na vzdor věkům.

Peň její silný mocnými kořeny
se snoubí půdě mateřské, s kterou srosť,
a statný v klenbu rozkládá se
ohromných haluzí, těžkých květem.

Na jedné snětí slavíků ruských sbor
si zpívá s klidem pradávných lýrníkův,
co druhou větví dav se tísní
domácích skřivanů trilkujících.

Jen slouchej chvíli! Dobře v nich rozeznáš
i flétnu drozda milostně unylou,
i kosa notu posměvačnou
ve špačků žvatlavých hlučné směsi.

To píseň naše, úsměvná lahodou,
již zpívá rolník za pluhem kráčeje,
již vzdychne dívka na souvrati
plející modravá kvítka lenu.

A růží vůně do květů lípových
se míchá snivá, u paty olbříma
však pestré kvítí roste včelám
se šťávou moudrosti sladkou dědům.

Kmen v slunci pyšně rozkládá haluze
kol živým plotem vroubený, v kterém trn
se mnohý tlačí na obranu
k odvetě přichystán škůdné zvěři.

A nejen poutník zbloudilý náhodou
v říš krásy sváben před ním se zastaví,
dnes celý národ s hlasem díků
na pozdrav volá mu: »Čelakovský!«

Své poesii.

Zlatokřídlá libello,
střásala's vždy duhy jasu
v boje rozvířených hlasů
zemdlenému na čelo!

Odkud nový svit máš jen
zdrána, sklána stokrát v boji,
že se nová záře rojí
s křídel tvých v můj mračný sen?

Dítě bohů jsi ty snad?
Ale to je staromodní!
Muška žití nad pochodní
chceš si nach svůj ožíhat?

Ať mi kreslíš v plaché sny
klikaté své arabesky,
ať dob zašlých kouzlíš fresky,
vždy mne lákáš do Vesny.

Do vesny mých mladých let
kde to plálo, divě hrálo,
s bohy rvalo se a smálo
v smělém vzmachu stále v před!

Prchla léta a vše — nic.
Stmívá se, co chceš? V mé touze
páþěrkou jsi léta pouze
spadlou v sněhy řídkých kštic.

Větrem sdraný, holý peň
k obloze ční, můžeš ještě
vykouzlit mu květů deště,
je tu možná nová žeň?

Nevím, ale v tanci svém
ty se chvěješ nad mou lebí,
steré larvy kol se šklebí,
ty's však ironií všem.

Tancuj dál, jak libo ti
míchej barvy a tlum světla;
leb, jež tebou jednou zkvětla:
ani smrt, vím, nezkrotí!

OBSAH.

Strana

NAKLADATELSTVÍ
J. OTTO
KNIHTISKÁRNA